

EL NOM PROPI I LA LLENGUA CATALANA¹

Agustí POU i PUJOLRÀS

Normalització Lingüística a l'àmbit judicial.
Departament de Justícia

Esteve BOSCH i CAPDEVILA

Àrea de dret civil de la Universitat Rovira i Virgili

Sumari

- Introducció.
- I. Algunes referències històriques.
1. Marc general.
 2. L'ordenació del nom a l'Estat espanyol.
- II. Perspectiva internacional i constitucional sobre el nom.
1. Les normes internacionals i la seva incidència en el dret intern.
 2. Previsions constitucionals respecte d'aquesta matèria.
- III. La regulació actual del nom propi.
1. El límit general del respecte a la dignitat de la persona.
 2. Les limitacions tendents a la identificació de la persona.
- IV. A mode de conclusió: el necessari abandonament del proteccionisme lingüístic.
- V. Bibliografia.

INTRODUCCIÓ

El nom personal ha estat definit com «la rúbrica personal individualitzadora de l'ésser humà»,² o, amb major precisió, com a «signe verbal estable, emprat per a la designació de les persones en la generalitat de les seves relacions jurídiques i socials, d'obligada constatació registral, al qual el dret

1. Aquest treball és una reelaboració del que vam publicar a la revista *Boletín de Estudios Hipotecarios de Cataluña*, núm. 70, amb el títol «El dret al nom». Aquí, però, posem l'èmfasi en els aspectes juridicolingüístics que afecten el nom propi.

2. José PERÉ RALUY, *Derecho del Registro Civil*, tom 1, Madrid, Aguilar, 1962, pàg. 511.

atorga l'adequada protecció per raó de l'interès públic i privat en la individualització de les persones».³ D'aquestes dues nocions, i de les moltes altres que s'han donat, es desprèn una caracterització dual del nom.⁴ D'una banda, com a signe que individualitza la persona entre els seus semblants i n'impedeix la confusió. Aquest aspecte del nom s'entreu en la seva importància per a l'*interès públic*. Hi ha un interès general, la gestió del qual és assumida pel poder públic, a tenir identificats tots els membres de la comunitat. D'aquí les normes limitatives de la llibertat d'elecció, tendents a facilitar la identificació, i la disposició d'un registre públic per inscriure-hi obligatòriament els noms dels ciutadans. El nom civil constitueix, en aquest sentit, una institució administrativa de «policia civil» i, per consegüent, un deure de l'administrat. D'altra banda, es dona en el nom un evident *interès individual*. El nom constitueix l'element essencial del dret a la identitat personal, el qual, al seu torn, s'insereix dins dels drets de la personalitat. Per consegüent, es pot parlar d'un dret subjectiu al nom. No obstant això, aquest segon vessant, molt arrelat en la doctrina, històricament ha tingut un reflex més aviat minso en la normativa espanyola i, fins i tot, podem afirmar que, malgrat els canvis esdevinguts, aquest ròssec perdura a l'actualitat. Aquesta manca de sensibilitat del legislador sens dubte ha influït decisivament en la limitació de la llibertat dels ciutadans per determinar el seu propi nom, tant per les restriccions a la lliure imposició de nom al fill com per la consagració del principi d'immutabilitat del nom inscrit.

Aquí ens ocupem del nom propi o individual. Constitueix el tema central el tractament juridicolingüístic que ha rebut aquesta institució al llarg de la història i en la actualitat dins de l'Estat espanyol, especialment en relació amb la llengua catalana. Més enllà del marge de llibertat conferida al particular per triar el seu nom, d'importància cabdal per escollir la llengua de la inscripció en el Registre, mirarem d'esbossar el conjunt de limitacions i llibertats específiques fixades per la llei que permeten al ciutadà moure's en la seva llengua. Per tant, l'objecte d'aquest estudi és sobretot traçar les línies principals sobre quin ha estat i és l'encaix normatiu de la realitat plurilingüística i cultural present a l'Estat espanyol pel que fa a l'elecció del nom propi.

3. FRANCISCO LUCES GIL, *Derecho Registral Civil*, Barcelona, Bosch, 4a. ed., 1991, pàg. 128.

4. Aquest doble vessant del nom és recollit per Mario NUZZO, «Nome», *Enciclopedia del Diritto*, tom xxviii, pàg. 304. En el mateix sentit, María LINACERO DE LA FUENTE n'indica el caràcter dual, com a dret de la personalitat i com a institució d'ordre públic, *El nombre y los apellidos*, Madrid, Tecnos, 1992, pàg. 20. Sobre les diverses posicions doctrinals entorn de la naturalesa del nom, vegeu Joaquín de SCALS PELLICER, «Nombre», *Nueva Enciclopedia Jurídica Seix*, tom xvii, pàg. 248 a 403.

No tractem, de tota manera, la problemàtica de la inscripció dels cognoms amb la grafia castellana, atès que aquesta ha estat més una qüestió de la pràctica registral lligada al funcionament del Registre civil en llengua espanyola que no pas una obligació normativa. Tampoc no abordem els problemes que comporta la transliteració de noms d'idiomes amb un sistema alfabètic diferent del llatí, ni la problemàtica actual sobre l'ús de la llengua en la redacció dels assentaments registrals.⁵

I. ALGUNES REFERÈNCIES HISTÒRIQUES

1. *Marc general*

El nom constitueix un dels signes més genuïns d'identificació de la persona. S'ha dit que «la necessitat de donar-se un nom sorgí gairebé simultània al mateix home».⁶ Des dels inicis de la humanitat fins a l'actualitat la denominació de cada individu a través d'un determinat símbol o expressió ha constituït una constant històrica de tots els pobles. En efecte, tot i la diversitat que des d'un punt de vista històric es dona en el mode de designar els individus, és una opinió pacífica que l'ús del nom ha estat un fet consubstancial al procés de culturització, fins i tot en les fases més primitives. En els pobles primitius era característic l'ús d'un sol vocable per referir una persona. A la denominació individual s'afegia a voltes una referència al progenitor, al lloc de procedència o a algun tret del subjecte. L'evolució va portar a la consolidació del segon nom que va esdevenir hereditari. Va ser a Roma, però, on el nom va començar a adquirir un desenvolupament major. El nom romà estava compost de tres elements: el *praenomen* o nom propi, el *nomen*, que era la denominació comuna de totes les famílies de la *gens*, i el *cognomen*, el qual servia per individualitzar les branques de les *gens*. De vegades s'afegia als *tria nomina* una designació de caràcter honorífic, l'*agnomen*.⁷

5. Per a un resum sobre l'evolució que ha sofert el tractament administratiu i judicial d'aquesta qüestió, Alfons ESTEVE GÓMEZ, «La 'i' entre cognoms en els registres espanyols i a les sentències», *Revista de Llengua i Dret*, juliol de 1994, pàg. 23-29.

6. Joan AMADES, *La màgia del nom*, Barcelona, Deriva Editorial, 1992, pàg. 17.

7. Vegeu Manuel BATLLE VÁZQUEZ, «El derecho al nombre», *Revista General de Legislación y Jurisprudencia*, Madrid, 1931, pàg. 263 a 265; Francisco LUCES GIL, *El nombre civil de las personas naturales en el ordenamiento jurídico español*, Barcelona, Bosch, 1977, pàg. 22 i 23; Joaquín de SCALS PELLICER, *ob. cit.*, pàg. 350 i 351; i María LINACERO DE LA FUENTE, *ob. cit.*, pàg. 19 a 21. Per a una síntesi de la formació històrica de les designacions personals, Francesc de B. MOLL, *Els llinatges catalans*, Palma de Mallorca, Ed. Moll, 1982, pàg. 15-26.

Una de les funcions primordials assignada al nom ha estat —i sens dubte continua sent— la de constituir un instrument d'individualització de cada persona respecte de la resta que compon el cos social. La identificació i diferenciació a través d'un signe esdevé l'«etiqueta» de la pròpia identitat. No obstant això, la regulació d'aquesta qüestió ha estat fins a èpoques ben recents deferida a la tradició consuetudinària de cada comunitat. Pràcticament fins a les acaballes del segle XVIII s'havia considerat que el nom era un aspecte de la vida absolutament privat.⁸ Un dels pocs textos que hi incideixen és un rescripte de Diocleciana i Maximiana que en permet el canvi lliurement.⁹ Tanmateix, creiem que les tradicions i hàbits constreïen fortament la llibertat d'elecció. Com indica Joaquín de Scals, per exemple, a l'antiga Roma només hi havia uns trenta *praenomina* o noms propis admesos oficialment, dels quals només setze s'usaven habitualment.¹⁰ Durant l'edat mitjana a Europa va regir igualment un ampli marge de llibertat en la determinació del nom, malgrat el decret papal de Sant Gregori *el Gran*, de final del segle IV, en què ordenà que s'adoptessin en el baptisme només noms del santoral cristià.¹¹ Pel que fa al canvi de nom la llibertat era, igualment, la regla general, llevat de les penalitzacions per falsedat i usurpació de nom d'altri.¹² És més, segons el mateix dret canònic el nom no s'ha regit mai pel principi d'immutabilitat.¹³

Les raons que van menar l'autoritat a intervenir amb llur ordenació jurídica aquest vessant de la vida dels homes tenen molt a veure amb la consolidació de l'estat modern. Primer, sota la forma d'estat absolutista; més endavant, l'estat nascut de les revolucions burgeses. L'aparició d'un aparell burocràtic estatal, d'un exèrcit permanent, les necessitats d'ordre públic intern i d'aconseguir certa homogenització de la població sobre la qual s'exerceix el poder, en definitiva, la configuració de l'estat com a ens identificable i separat de la societat governada, van determinar el creixement i la necessària racionalització del poder públic i del seu finançament.¹⁴

8. Joaquín de SCALS PELLICER, *ob. cit.*, pàg. 352.

9. Manuel BATLLE VÁZQUEZ, *ob. cit.*, pàg. 268.

10. Joaquín de SCALS PELLICER, *ob. cit.*, pàg. 351.

11. Francisco LUCAS GIL, *El nombre civil...*, *ob. cit.*, pàg. 24.

12. Així, *Las Partidas*, per bé que acollien la tradició romana de llibertat, sancionaven la conducta dolosa i la usurpació (Llibre VII, títol VII, Llei 2).

13. Sobre la relació entre la regulació eclesiàstica i la civil del nom propi vegeu el treball de Mariano LÓPEZ ALARCÓN, «Influencia canónica en la regulación jurídica del nombre propio», *Revista Pretor*, 1976, núm. 91, pàg. 5 a 34.

14. La població, juntament amb el territori i el poder, constitueixen els elements essencials de l'estat modern; vegeu Pablo LUCAS VERDÚ, *Curso de derecho político*, vol. II, Ma-

En aquesta conjuntura històrica es produeix la intervenció del dret públic en la regulació del nom. L'interès per establir una normativa que fixés amb més o menys detall el règim a què havia de subjectar-se el nom de cadascú responia, en línies generals, a la voluntat de l'estat de tenir identificats els seus súbdits —i no, en canvi, al reconeixement del dret individual a un nom.¹⁵ D'una banda, per poder exigir eficaçment unes prestacions que li eren imprescindibles, bàsicament les tributàries i militars.¹⁶ Quant a aquesta darrera qüestió, recordem que al segle XVIII es va anar generalitzant a Espanya la pràctica de les «lleves» i les «quintes», sorteig en el qual es designa un de cada cinc homes per servir l'exèrcit durant un període determinat. A l'estat liberal el servei a l'exèrcit passa a ser considerat un dret i una obligació dels ciutadans. D'altra banda, l'existència d'un registre de persones constituïa un instrument adequat per a la seguretat jurídica i, en especial, per a la seguretat en el tràfic negocial entre particulars. Ambdós aspectes es veuran reforçats per l'obligatorietat d'inscripció registral dels naixements amb la corresponent consignació del nom. I, en fi, també des d'antic va haver-hi una motivació ideologicopolítica en la limitació de la llibertat dels súbdits, com ho demostra, per exemple, la prohibició d'adoptar noms d'origen musulmà. O bé la política d'assimilació lingüística realitzada per l'Estat francès sobre les comarques catalanes cedides per la monarquia espanyola en virtut del Tractat dels Pirineus de 1659.¹⁷

No es fa estrany, doncs, que fos a França on es van dictar les primeres reglamentacions sobre aquest tema. Una ordenança d'Enric II de 26 de

drid, Tecnos, 1983, pàg. 94 a 115. Aquest fet exigia saber amb exactitud quines persones formaven el cos poblacional, necessitat que va ser coberta a través de l'elaboració de censos. En particular, a Catalunya, on s'anomenaven *fogatges*, es van realitzar des del segle XIV fins al XVIII i se centraven més en el recompte de famílies que en les dades de cada persona. Els primers censos que recullen tots els individus i les seves característiques són el *cens d'Aranda*, de 1768, i el de *Floridablanca*, de 1787; vegeu RAMON ARRIBAS I QUINTANA i ENRIC MENDI-ZÁBAL I RIERA, «Cens de població», *Diccionari de la Història de Catalunya*, Barcelona, Edicions 62, 1992, pàg. 228 i 229.

15. Amb això es pot afirmar que les beceroles de la regulació del nom connecten amb les tesis mantingudes per Marcel PLANIOL sobre la configuració del nom com a institució essencialment d'ordre públic, *Tratado elemental de derecho civil*, vol. III, Mèxic, Ed. Cajica, 1946, pàg. 208.

16. Així, JOSÉ LUIS LACRUZ BERDEJO i altres, *ob. cit.*, pàg. 96, on indica que «l'estat modern —per raons de policia, fiscals i militars— imposa la permanència i immutabilitat per decisió privada dels signes lingüístics amb què s'identifica oficialment la persona».

17. FRANCESC FERRER I GIRONÈS, *La persecució política de la llengua catalana*, Barcelona, Edicions 62, 1985, pàg. 25 a 31; i NÚRIA SALES, *Història de Catalunya. Volum IV. Els segles de la decadència*, Barcelona, Edicions 62, 1989, pàg. 388 a 391.

març de 1555, coneguda com a Decret d'Ambois, prohibia a totes les persones canviar de nom sense haver obtingut la llicència règia, amb la pena pecuniària corresponent en el cas d'infracció. La finalitat era deturar la tendència de la burgesia d'afegir-se noms que indiquessin noblesa, per tal de no fer confusa la distinció entre militars —de procedència noble— i contribuents —el tercer estat.¹⁸ Aquesta interdicció va ser reiterada pel Codi Michaud de 1629. A l'ombra de la burocràcia borbònica es va accentuar aquesta línia legislativa en els segles següents. A Àustria, la Llei de 3 de febrer de 1776 i el Codi civil de 1786 segueixen aquesta tendència restrictiva. La situació va semblar prendre un altre caire quan, sota el fervor liberal de la Revolució francesa, es va dictar el Decret de 24 de brumari de l'any 11, pel qual tot ciutadà podia escollir i canviar lliurement de nom, sense més requisit que una declaració pública de la seva voluntat.¹⁹ Però, a través del Decret de 8 de floreal i la Llei de 6 de fructidor, ambdós de l'any 11,²⁰ es va restablir el principi d'immutabilitat, que es va estendre arreu d'Europa durant el segle XIX. Les regulacions més tardanes van ser les de Finlàndia i Noruega, de 1920 i 1923, respectivament.²¹

2. L'ordenació del nom a l'Estat espanyol

Com s'ha dit, a l'Estat espanyol no es produirà pràcticament cap intervenció directa del legislador sobre aquesta matèria fins a l'any 1870, amb la Llei i el Reglament del Registre civil, i encara en termes molt modestos.²²

18. Manuel BATLLE VÁZQUEZ, *ob. cit.*, pàg. 269, el qual apunta que «ya en la Edad Moderna, muchas personas pertenecientes a la clase villana dieron en mudar su nombre para aparentar nobleza. A veces tomaban el nombre de una tierra que adquirirían, y otras veces eran los mismos nobles los que cambiaban su nombre por el de un nuevo dominio». També, Luis Javier GIL, *ob. cit.*, pàg. 4455.

19. La raó immediata de la disposició va ser la petició formulada pel marit de la ciutadana Goux, la qual volia dir-se *Liberté*; Manuel BATLLE VÁZQUEZ, *ob. cit.*, pàg. 269. Però les raons de fons del canvi ja queden paleses pel mateix nou nom de la ciutadana.

Això no obstant, la proclamació de la llibertat com a valor suprem no impedia que els idiomes que coexistien amb el francès, com és ara el basc, l'occità o el català, fossin titllats de «feudals» i contraris a la llibertat i a la pàtria, malgrat la persecució de què havien estat objecte sota els Borbons. Per consegüent, el seu anihilament constituïa una necessitat de la Revolució. Vegeu Francesc FERRER I GIRONÈS, *ob. cit.*, pàg. 57 a 59. Pel que fa al nom de les persones, a l'Estat francès aquesta política ha estat sens dubte exitosa.

20. Mariano LÓPEZ ALARCÓN, *ob. cit.*, pàg. 18.

21. SCALS PELLICER, Joaquín de, *ob. cit.*, pàg. 352.

22. Així mateix, és d'aquest mateix any el Codi penal que tipifica com a delictes l'ús de nom suposat, Francisco LUCES GIL, *El nombre civil...*, *ob. cit.*, pàg. 25.

Però anteriorment s'havia anat consolidant com a costum l'ús del doble cognom, patern i matern, sobretot a partir del segle XVI amb la creació dels registres parroquials. En efecte, des del Concili de Trento s'havia regularitzat la forma de portar els registres, cosa que atorgà a les dades consignades en aquests un cert valor oficial. La *Novísima Recopilación* —llibre VII, títol 22, llei 10— recull un Decret de 21 de març de 1749 on s'encomanà als prelats del Regne que tinguessin cura que els llibres de batejos, casaments i enterraments es possessin a les esglésies que es trobessin amb tota custòdia i seguretat, atès el caràcter feiaent d'aquests documents davant dels tribunals.²³ Veiem, doncs, com l'evolució del nom seguida per via consuetudinària està estretament lligada al funcionament dels registres eclesiàstics. Aquest fet, juntament amb el costum dels catòlics —que eren la pràctica totalitat— d'imposar noms del santoral romà als fills, va conferir un caràcter de certesa i estabilitat al nom individual.

Podem dir que la intervenció de l'autoritat pública durant aquest període va ser molt fragmentària. A més de les prohibicions d'ús maliciós de nom fals i d'usurpació suara esmentades, hi trobem dues disposicions relatives al nom. La Llei 13-10, títol II, del llibre VIII de la *Nueva Recopilación*, que prohibia als conversos a la religió cristiana adoptar noms d'origen musulmà,²⁴ i l'article 109 de les Ordenances de l'Exèrcit dictades per Carles III el 22 d'octubre de 1778, on s'establí que «*el que disimular su nombre, apellido, patria, edad o religión al tiempo de sentársele su plaza, se le condenaría a servir por ocho años en los arsenales por sólo este delito*».²⁵ Així mateix, els codis penals del segle XIX van castigar també l'ús de nom suposat.

D'altra banda, a Catalunya l'idioma emprat en els llibres parroquials²⁶

23. José Luis LACRUZ BERDEJO i altres, *ob. cit.*, pàg. 229.

24. Recollit a Mariano LÓPEZ ALARCÓN, *ob. cit.*, pàg. 12. Aquesta Llei recollia una ordre reial de 1526, any en què es van ordenar batejos forçosos i massius de musulmans i jueus, amb la consegüent imposició de nom cristià. La veritat és que el tenor literal de la disposició deixava ben poc marge a l'ambigüitat: «*Algunos de los nuevamente convertidos se llaman nombres i sobrenombres de Moros: mandamos que de aquí adelante no se lo llamen, i si alguno dellos tiene agora nombre, o sobrenombre, que suene a Moro, lo quite, i no se lo llame, i tome otro nombre Christiano*». Sobre el problema lingüístic de la població musulmana sota domini cristià a València, vegeu Joan FUSTER, «La llengua dels moriscos», dins *Estudis d'història cultural*, Universitat Jaume I de Castelló, pàg. 107-127.

25. Manuel BATLLE VÁZQUEZ, *ob. cit.*, pàg. 270.

26. Sobre els usos lingüístics als registres parroquials, vegeu el treball de Joan BUSQUETS i DALMAU, «Els llibres parroquials i la llengua catalana: nota històrica», *Boletín de la Iglesia de Gerona*, 1975, pàg. 245-250; M. BLANCH i P. DROU, *El canvi lingüístic en alguns arxius parroquials de la diòcesi de Girona*, Bellaterra, UAB, Departament de Filologia Catalana, 1987; J. ABRIL i M. VALLICROSA, *L'ús de la llengua als registres eclesiàstics en els arxius parro-*

va ser el català fins ben entrat el segle XIX, tret d'algunes parròquies on de manera puntual la llengua usada fou el llatí. Al seu torn, el nom baptismal es consignava en català, que era la llengua pròpia de la gent del país. Va ser durant la primera meitat de segle que s'introduí el castellà, no només en la redacció dels assentaments, sinó també a la mateixa consignació dels noms, els quals van ser considerats traduïbles com qualsevol altra paraula del document. És a dir, l'ús del castellà es va estendre tant a la redacció de l'assentament com al mateix nom, perquè aquest era considerat sense distincions com una part d'aquell. De fet, a partir d'aquí es va consolidar la pràctica, ja iniciada amb anterioritat, d'introduir en els cognoms grafies alienes a la llengua catalana i de fer usuals entre els catalanoparlants determinades formes castellanes dels noms (*Manolo, Francisco, Fernando, Antonio, Margarita* o *Carmen*). Pere Anguera vincula el costum d'utilitzar el nom de fonts en castellà (sovint amb diminutius) amb l'ús exclusiu d'aquest idioma en el Registre civil i la castellanització dels eclesiàstics.²⁷

El canvi de llengua dels rectors, els quals portaven els llibres parroquials, va ser la cristallització d'una política iniciada amb els decrets de Nova Planta. Aquests van impulsar l'ús exclusiu del castellà en els plets i en la documentació administrativa i el bandejament amb caràcter general del català de la vida oficial i la penetració del castellà en l'educació.²⁸ Pel que fa a l'àmbit dels registres eclesiàstics, una Reial cèdula de Carles III de 1768 «imposava la uniformitat de la llengua per a tota la Corona i també per als documents eclesiàstics a Catalunya, abolint ensems el llatí i el català».²⁹ Tanmateix, els bisbes començaren a substituir el català pel castellà en els seus comunicats a les parròquies a partir del 1750 (bisbe Manuel López Aguirre, a la diòcesi de Barcelona). La castellanització dels llibres eclesiàstics, però, es va fer efectiva en dates molt diferents segons les diòcesis. Així, a l'arxi-

quials de Sant Martí de Sant Celoni durant el segle XVIII, Bellaterra, UAB, Departament de Filologia Catalana, 1987; Pere LLABRÉS i MARTORELL, «La llengua catalana en l'Església de Mallorca», pàg. 565-566; i Marià TORRES i TORRES, «Els bisbes d'Eivissa des de 1782 als nostres dies», pàg. 737-738, tots dos dins Antoni FERRANDO (ed.), *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la llengua*, vol. VIII, València, Institut de Filologia Valenciana, 1989; Vicent PITARCH, «La llengua de l'Administració eclesiàstica: País Valencià, segles XVII-XVIII, *L'Espill*, 1980, núm. 6 i 7, pàg. 41-76.

27. Pere ANGUERA, *El català al segle XIX. De llengua del poble a llengua nacional*, Barcelona, Ed. Empúries, 1997, pàg. 112 i 123.

28. Vegeu un resum del procés a Mila SEGARRA, «Una llengua d'ús estrictament popular», dins *Història de la cultura catalana. III. El set-cents*, Barcelona, Edicions 62, 1996, pàg. 143 a 162.

29. Joan BUSQUETS i DALMAU, *ob. cit.*, pàg. 249. Un recull sobre el procés de substitució lingüística en els llibres eclesiàstics, el podeu trobar a Mila SEGARRA, *ob. cit.*, pàg. 154 a 157.

diòcesi de València es va promulgar una ordre l'any 1742 que obligava a portar els llibres sacramentals en castellà; a les parròquies dependents de Tortosa, el canvi no es va completar fins a la darrereria del segle XVIII. A les Illes, els *quinque librorum* es van castellanitzar a Mallorca el 1772 i a Eivissa el 1782. Al Principat, es produeix un canvi de llengua a la diòcesi de la Seu d'Urgell el 1800. A la diòcesi de Girona, l'ordre sinodal de 16 de maig de 1828 estableix l'obligatorietat d'estendre les partides de baptisme, matrimoni i defunció en «*idioma castellano que es el idioma de gobierno*». El motiu adduït pel bisbe era el caràcter fefaent d'aquests documents davant dels tribunals que, com hem dit, actuaven en castellà. A Barcelona, els mateixos llibres canvien de llengua l'any 1838. La darrera partida en català del *Llibre d'òbits* correspon a la parròquia del Pi i és de 15 de novembre de 1858.³⁰

La Constitució de 1869, en el seu article 21, reconeixia la llibertat de culte. Inspirat per la ideologia de la Revolució de Setembre, de caire anticlerical i laïcitzant, que postulava la separació Església-Estat,³¹ el legislador de l'època va implantar el Registre civil i l'encarregà als jutges municipals.³² Amb això va sostreure als registres parroquials el reconeixement semi-oficial que fins aleshores havien obtingut. De fet, a més de la voluntat de secularització total de l'Estat, era necessària la creació d'un registre que inclogués tots els ciutadans, catòlics i no catòlics, i que contingués més informació que la continguda en els registres de les parròquies.³³ No obstant això, les mancances de la nova normativa van possibilitar que el costum continués erigint-se en la principal font del règim del nom i calgués, per tal de suplir el buit legislatiu, dictar nombroses disposicions administratives.³⁴

30. JOSEP MORAN OCERINJÀUREGUI, «Consideracions sobre els liberals espanyols i la llengua catalana», dins *Treballs de lingüística històrica catalana*, Barcelona, PAM, pàg. 179.

31. JORDI SOLÉ TURA i ELISEO AJA FERNÁNDEZ, *Constituciones y periodos constituyentes en España (1808-1936)*, Madrid, Siglo XXI de España Ed., 1985, pàg. 58.

32. L'article 1 de la Llei de 27 de juny de 1870 encomanava els registres a la «*Dirección General de los Registros Civil y de la Propiedad y del Notariado*», als jutges municipals i als agents diplomàtics i consulars espanyols.

33. MANUEL ALBADALEJO, *Derecho Civil. 1. Introducción y parte general. Vol. primero. Introducción y Derecho de la persona*, Barcelona, Bosch, 1985, pàg. 355.

34. JOSÉ PERÉ RALUY, *ob. cit.*, pàg. 512. També, FRANCISCO LUCES GIL, *El nombre civil...*, *ob. cit.*, pàg. 27. Les disposicions que van regular el règim del nom posteriors a la Llei van ser les que segueixen: les ordres de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 19 d'octubre de 1910, de 18 de maig de 1917 i d'11 de febrer de 1928; i les reials ordres d'1 d'octubre de 1910, de 9 de maig de 1919 i 2 d'agost de 1924, així com la Resolució de 21 de maig de 1931 i l'Ordre del Ministeri de Justícia de 14 de maig de 1932. Aquesta relació ha estat recollida a RODRIGO PITA MERCÉ, «La regulación de la imposición de nombre, en la vigente legislación del Registro Civil», *BIMJ*, 1960, núm. 478, pàg. 3.

La inscripció en el Registre dels naixements constituïa una obligació legal i, en conseqüència, també era preceptiu consignar el nom en les condicions fixades per la Llei i el Reglament.³⁵ Amb això volem significar que la llei inaugura una orientació legislativa que persistirà des d'aleshores, a saber, que en l'ordenament del règim del nom prevalen els aspectes registrals sobre els substantius. És a dir, l'elecció del nom s'ha d'adaptar a les necessitats del Registre i no a la inversa. La conseqüència que se'n deriva és la configuració del nom des d'una perspectiva essencialment d'ordre públic. Constitueix, per sobre del seu caràcter de dret, un deure del ciutadà. En relació amb la llengua, aquesta perspectiva merament identificadora resulta plenament manifesta. El castellà era l'únic idioma emprat en els assentaments registrals. És més, l'article 28 de la Llei indicava: «*Quando los documentos presentados se hallen extendidos en idioma extranjero o en dialecto del país [el català estava en el darrer grup], se acompañará a los mismos su traducción al castellano, debiendo certificar de la exactitud de ella el Tribunal o funcionario que los haya legalizado, o en Secretaría de la Interpretación de Lenguas del Ministerio de Estado, o cualquier otro funcionario que para ello esté competentemente autorizado.*» Com indica F. Ferrer, un dels objectius de la norma era barrar el pas als documents eclesiàstics redactats encara en llengua no castellana.³⁶ La Llei no menciona l'idioma del nom inscrit, però, tal com va ocórrer amb els registres de parròquia, aquest seguia el mateix règim lingüístic que tot l'assentament.³⁷

El règim de llibertats establert per la Constitució de 1931 i el tarannà laïcista del nou règim van donar lloc ben aviat a una ordenació del nom més oberta i liberal. L'Ordre de 14 de maig de 1932, acollint els principis constitucionals, va ampliar la possibilitat d'elecció als conceptes polítics in-

35. Aquest deure es despenia clarament dels articles 45 i 47 de la Llei, segons els quals, dins del termini de tres dies des del naixement de l'infant, els obligats havien de presentar i inscriure el nen i, entre les dades per presentar, hi havia el nom (art. 48.2). Per la seva banda, amb caràcter general s'establien sancions de 10 a 100 pessetes en el cas d'incompliment (art. 63); i en el supòsit dels obligats a portar el nounat al registre, les multes per incompliment eren de 5 a 10 pessetes i del doble en el cas de reincidència (art. 65).

36. Vegeu-ne un breu comentari a Francesc Ferrer i Gironès, *ob. cit.*, pàg. 72. Durant la dècada dels seixanta s'acabà d'imposar la castellanització de la documentació presentada als judicis. En aquest sentit, una proposta de l'Audiència de Barcelona instava el Ministeri de Justícia que no s'acceptés cap contracte ni document públic presentat en català a partir de 1860, tret dels testaments, que s'haurien de traduir en el moment d'obrir-los, Pere Anguera, *ob. cit.*, pàg. 245. Per aquestes mateixes dates, la Llei del notariat significà l'entrada a Catalunya d'un gran nombre de notaris forans que coadjuvaren a la castellanització de la documentació judicial.

37. Josep Moran assenyalava que «la generalització del castellà en els registres civils i eclesiàstics comportà la castellanització de l'antroponímia catalana, sobretot dels noms de fonts, en els documents oficials», *ob. cit.*, pàg. 179.

formants de la ideologia de les democràcies modernes, així com als adjectius o substantius que no haguessin servit anteriorment per formar cognoms i que fossin similars a altres mots utilitzats habitualment com a noms de persones, o que haguessin estat usats en altres èpoques, tant en la realitat com en la literatura, sempre dins dels límits del bon gust.

En relació amb la inscripció de noms en llengües distintes a la castellana, tot i el silenci de la norma estatal, el Decret de la Generalitat de Catalunya de 7 de maig de 1934 en permetia la consignació registral en la llengua volguda per l'interessat. Concretament, l'article 1.4 disposava que «des inscripcions als llibres del Registre civil seran fetes en l'idioma escollit per l'interessat i, a continuació, seran traduïdes d'ofici per l'Encarregat del Registre que, signarà la traducció juntament amb el Secretari del Jutjat».³⁸ Els nascuts eren inscrits al Registre amb el nom en català i en castellà. D'altra banda, el Govern de la Generalitat va presentar al Parlament de Catalunya un Projecte de llei de creació del carnet d'identitat personal, el qual preveia la constitució del Registre d'identificació civil que expedís un document d'identificació. L'article 3 del projecte determinava que «el Carnet contindrà impreses en català, castellà, francès i anglès, les dades següents: a) Cognoms, nom...». L'octubre de 1938, però, es va tornar a implantar un registre totalment castellanitzat.

Ahora, i no podia ser d'una altra manera, l'adveniment del règim franquista va implicar l'eliminació d'arrel de la llibertat lingüística en la imposició del nom. N'és una mostra prou palmària aquest fragment del preàmbul de l'Ordre de 18 de maig de 1938, que tot seguit transcrivim:

«Debe señalarse también como origen de anomalías registrales la morbo-sa exacerbación en algunas provincias del sentimiento regionalista, que llevó a determinados Registros buen número de nombres, que no sólo están expresados en idioma distinto del oficial castellano, sino que entrañan una significación contraria a la Unidad de la Patria. Tal ocurre en las Vascongadas, por ejemplo con los nombres de Iñaki, Kepa, Koldobika y otros que denuncian indiscutible significado separatista; debiendo consignarse, no obstante, que hay nombres que sólo en vascuence o en catalán o en otra lengua tienen expresión genuina y adecuada, como Aránzazu, Iciar, Montserrat, Begoña, etc. y que

38. Vegeu, doncs, com la Generalitat incidia sobre la regulació del Registre, al contrari del que succeeix actualment, d'acord amb la interpretació efecuada de l'article 149.1.8 CE. Vegeu l'apartat v del nostre treball que abans hem esmentat. Com a exemple de l'ús de la llengua catalana al Registre durant la Segona República podeu veure el cas de Castellar del Vallès, recollit a *Plaça Vella (Jutjat de Pau de Castellar 1871-1990)*, núm. 29, abril 1990, pàg. 18 i 19.

pueden y deben admitirse como nombres netamente españoles, y en nada reñidos con el amor a la Patria única que es España.»

Per a la inscripció de naixements d'espanyols s'havia de consignar el nom en castellà (art. 1). Així mateix, en les certificacions d'actes de naixement, malgrat que el nom figurés en l'assentament registral en un idioma diferent del castellà, s'havia d'inserir en la traducció castellana (art. 3). De tota manera, com assenyalava el preàmbul de l'Ordre, «*hay nombres que sólo en vascuence o en catalán o en otra lengua tienen expresión genuina y adecuada*», supòsit en què era procedent la inscripció. Els exemples posats, no cal dir-ho, eren tots advocacions marianes.³⁹

En cas de tractar-se d'estrangers als quals s'imposés nom en llengua no castellana, calia expressar-ne la traducció (art. 4).

A part d'això, l'Ordre estableix moltes altres restriccions a la llibertat a l'hora de practicar la inscripció, bàsicament d'índole religiosa i política, i fins i tot esmena en una orientació més conservadora «el sentit tradicional en la imposició de noms» fixat per la Reial ordre del Ministeri de Gràcia i Justícia de 1919.

L'Ordre de 9 de febrer de 1939 va derogar amb efectes retroactius la legislació republicana en allò que contradís l'Ordre de 1938, amb la qual cosa els noms prohibits per aquesta que s'haguessin imposat durant el període republicà esdevenien il·legals (punt 2n). Així mateix, atorgava un termini de seixanta dies per canviar-los per un de legal. Transcorregut aquest termini, els encarregats del Registre havien d'imposar d'ofici el nom del sant del dia en què van néixer els inscrits i, si no hi constés la data, el del dia de la inscripció (punt 4t).

La Llei del Registre civil de 8 de juny de 1957 i el Reglament que la desplega de 14 de desembre de 1958 van significar un esgraó més en la regulació substantiva i registral del nom. La nova Llei introduí importants novetats respecte a la normativa anterior, la Llei i el Reglament de 1870 i les ordres de 1938 i 1939, les quals van ser derogades per la disposició transitòria segona. L'orientació general de la nova ordenació del nom havia de vincular-se estretament a l'estat de les llibertats sota el règim franquista. L'entramat de prohibicions confegia un sedàs tan atapeït per a la llibertat d'elecció que, malgrat ser opinió doctrinal majoritària que no hi havia establert un *numerus clausus* de noms admesos, calia molta imaginació per deslliurar-se de la tutela a la qual l'Estat es creia cridat. La pràctica registral, sovint rigorosa, afavoria l'existència de llistes de noms admesos. De fet, les

39. Vegeu Rodrigo PITA MERCÉ, *ob. cit.*, pàg. 8., que, a efectes il·lustratius, en posa uns exemples més.

interconnexions i encavalcaments entre les distintes interdiccions, juntament amb els valors i la ideologia dominant, pràcticament donaven fonament jurídic a la inadmissió de qualsevol nom que no fos del santoral romà i, fins i tot, en alguns casos es posava límits a aquest.⁴⁰

Quant als noms que anomenava «regionals», la Llei del Registre civil de 1957 i el seu Reglament de 1958 exigien per als espanyols la consignació del nom en castellà en el cas de tenir traducció en aquesta llengua. Aquesta petita escaleta va ser utilitzada amb profusió pels pares que volien posar noms en la llengua pròpia als seus fills, amb resultats més aviat escassos. Arran d'aquests intents, la Direcció General dels Registres i del Notariat va anar establint una doctrina sobre l'admissió de noms «regionals». Les circumstàncies que havien de concórrer en el mot escollit eren les següents: 1) Que no existís una versió castellana del nom, feta comunament pel poble, sense una especial investigació filològica; 2) Que el vocable tingués a l'actualitat valor o significat de nom propi de persona, o record viu del país o que hagués estat emprat per designar un personatge històric o ens de rellevància cultural suficient; i 3) Que fos adequat per designar el sexe corresponent o no induís a confusió sobre aquest.⁴¹ D'altra banda, el Reglament tenia per defecte formal de l'assentament l'ús de l'idioma distint del castellà i el considerava destruït en la mesura que resultés il·legible (art. 298.6). De tota manera, la Direcció General dels Registres i del Notariat (DGRN) podia dispensar de la traducció al castellà si l'interessat no la demanava, si bé tota certificació havia de ser en castellà (art. 300).

La fi de la dictadura i l'entrada en un sistema democràtic van determinar un canvi substancial en l'orientació del règim del nom i, en especial, en l'aspecte juridicolingüístic. La Llei 7/1977, de 4 de gener, va possibilitar la inscripció del nom propi en qualsevol de les llengües utilitzades a Espanya, encara que tingués traducció al castellà. Així mateix, establia la possibilitat de substituir el nom propi imposat anteriorment a la vigència de la Llei pel seu equivalent onomàstic en qualsevol llengua espanyola,⁴² amb l'únic re-

40. Sobre les dificultats que suposava l'obligada concordança entre el nom baptismal i el nom civil, vegeu Mariano LÓPEZ ALARCÓN, *ob. cit.*, pàg. 15 a 16.

41. Sota aquestes premisses o alguna d'elles, la Direcció va rebutjar noms com *Gaizka, Iñaki, Bernat, Urco, Iker, Irrintxi, Maitane, Oroitz, Lore, Eneko, Oihana o Deva*. Per contra, va admetre *Aitor, Inai i Unaya, Eneritz o Maider*. Vegeu Francisco LUCAS GIL, *El nombre civil...*, *ob. cit.* pàg. 134 a 137, d'on manllevem aquestes dades.

42. Per llengües espanyoles creu Aurelio Díez GÓMEZ, «El nombre de la personas en el derecho español», *Revista Jurídica del Notariado*, juliol-setembre de 1993, pàg. 79, que s'ha d'entendre qualsevol variant dialectal: no tan sols el català, èuscar i galleg, sinó també el valencià, mallorquí, menorquí, eivissenc i bable, entre d'altres.

quisit d'una declaració davant del jutge encarregat i de manera gratuïta.⁴³ I no limitava la utilització del nom «regional» al territori d'on fos natural el sol·licitant, de manera que era possible, per exemple, la imposició a un basc d'un nom català i viceversa.⁴⁴ Certament, aquesta possibilitat col·locava en una difícil situació l'encarregat del Registre civil, en haver de tenir coneixement dels noms admesos a tots els territoris.

Quant als noms estrangers, l'article 192.2 del Reglament del Registre civil (RRC) permetia els noms estrangers i, en el cas que tinguessin traducció usual en qualsevol de les llengües espanyoles, s'havien de consignar en la versió que elegís qui hagués d'imposar el nom. La Circular de la DGRN de 2 de juliol de 1980 establia que «són admissibles els noms que no tinguin equivalent onomàstic usual en les llengües espanyoles».⁴⁵ Aquesta regulació va donar lloc a una quantitat important de resolucions de la Direcció General, que estudiaven què s'havia d'entendre per «traducció» o «equivalent onomàstic» usual en les llengües espanyoles, i s'afirmava que era la que es feia comunament pel poble sense especial investigació filològica.⁴⁶ Com indica Rodríguez Castro,⁴⁷ això situava l'encarregat «en la difícil posició d'erigir-se en intèrpret de la cultura popular, per decidir si una determinada paraula estrangera tenia o no traducció usual a les llengües espanyoles». Aquest gran marge de discrecionalitat va produir, lògicament, una falta d'uniformitat en els diversos registres civils,⁴⁸ fet que en si mateix no

43. Aquesta previsió ha estat àmpliament usada pels ciutadans i encara avui constitueix una de les activitats registrals més sol·licitades pel que fa al nom individual.

44. Ara bé, el que per altra banda va suposar aquesta reforma va ser una «legitimació» en la imposició de noms castellans a persones naturals d'altres territoris, ja que el supòsit contrari (per exemple, posar un nom català a un castellà) poc es donava a la pràctica. D'altra banda, aquest principi s'ha trencat en alguna ocasió en detriment de la consignació en el Registre de noms en llengües no castellanes, en vincular l'adaptació a la grafia correcta en alguna llengua pròpia de la comunitat autònoma amb la concurrència de veïnatge civil, naixement o residència del sol·licitant respecte de la comunitat en qüestió (vegeu resolucions de 13 de gener de 1994 (Rep. Ar. 509), de 16 de maig de 1994 (Rep. Ar. 5.070) i de 17 de maig de 1994 (Rep. Ar. 5.071).)

45. Existia, per tant, un cert paralelisme en relació amb el règim dels noms «regionals» amb anterioritat a la reforma de 1977.

46. La Resolució de 18 de juny de 1968 va establir aquest criteri, que ha estat mantingut fins a la recent reforma.

47. JUSTO RODRÍGUEZ CASTRO, «El nombre civil propio...», *ob. cit.*, pàg. 1006.

48. Així, per exemple, la RDGRN de 23 de maig de 1992 va admetre el nom de *Jan*, no acceptat per la Resolució de 28 de novembre de 1985, si bé pel fet de l'existència en català d'aquest nom propi. El nom *Ian*, per la seva banda, rectificat el criteri del jutge, es va admetre en entendre's que la traducció espanyola de *Ian* per *Juan* no era usual: «No es tan patente que permita calificarla de traducció usual, es decir, una traducció que se haga comúnmente por el pueblo, sin especial investigación filológica al respecto» (Resolució de 17 de juny

té perquè ser negatiu, ja que és fins i tot lògic que els jutges de distints territoris tinguin criteris diferents.

Un altre aspecte que també constituïa motiu de crítica era que, respecte als noms que no tenien «traducció usual», el jutge es trobava en una situació d'ignorància respecte a si el nom elegit existia en la llista onomàstica de l'Estat corresponent, en no existir relacions de noms admesos ni en els consolats ni en la Direcció General dels Registres i del Notariat. Com podia saber l'encarregat del registre si un determinat vocable era un nom estranger, o si era un mot amb un significat humiliant per a l'interessat? Resultava així que, a la pràctica, es podia imposar un nom en un idioma estranger que incorregués en les prohibicions del dret espanyol.

I, finalment, s'arribava a conseqüències ridícules en els supòsits d'adquisició derivativa de la nacionalitat espanyola i de doble nacionalitat, en exigir-se, d'acord amb l'article 213 RRC, la traducció del nom a una llengua espanyola en cas de tenir-la «usual»,⁴⁹ cosa que podia generar una duplictat de noms, irregularitat que només es podia mitigar amb una anotació que indiqués aquesta circumstància.⁵⁰

La Llei 20/1994, de 6 de juliol, ha simplificat en part l'enrevesada legislació vigent fins fa poc i, sobretot, ha permès la imposició lliure de noms en llengües estrangeres, sempre que no incorri en alguna de les prohibicions generals. I, per la seva banda, quant a la llengua catalana, la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, ha recollit —i modificat, com

de 1992). També es va admetre «Kevin» (Resolució de 30 d'octubre de 1992) en no tenir traducció usual, i pel motiu contrari es va denegar (Resolució de 2 de novembre de 1992) *Aimé-Michelle*. Han estat també admesos *Wendolyn* (Resolució de 29 d'abril de 1993), «Katerina» (Resolució de 4 d'agost de 1993) i «Sandrine» (Resolució de 18 de juliol de 1993); i han estat refusats «Michael» (Resolució de 4 d'agost de 1993), «Margot» (Resolució de 15 de setembre de 1993) i «William» (Resolució de 17 d'abril de 1993). Més resolucions podeu veure a Justo RODRÍGUEZ CASTRO, *ob. cit.*, pàg. 1006, nota 25; a María LINACERO DE LA FUENTE, *ob. cit.*, pàg. 38 a 43, qui relaciona per ordre alfabètic una llarga llista de noms admesos i refusats; i a Jesús Díez DEL CORRAL RIVAS, «Resumen de la doctrina de la Dirección General de los Registros sobre estado civil durante el año 1993», *Actualidad Civil*, núm. 27, 1994, pàg. 506.

Després de la reforma s'han admès *Yusuf-Alí* (Resolució de 26 d'octubre de 1995), *Denise* (Resolució de 10 de novembre de 1995), *Nicole* (Resolució de 14 de febrer de 1996), *Jane* (Resolució de 23 de febrer de 1996), *Angie* (Resolució de 2 de març de 1996), *Evelyn* (Resolució de 18 de març de 1996) i *John* (Resolució de 3 d'abril de 1996), entre d'altres.

49. Vegeu María LINACERO DE LA FUENTE, *ob. cit.*, pàg. 43 a 45, i Mariano AGUILAR BENÍTEZ DE LUGO - Hilda GRIEDER MACHADO, «La doctrina de la Dirección General de los Registros y del Notariado en materia de nombres extranjeros y regionales», *Revista General de Derecho*, pàg. 4199 a 4203.

50. En aquest sentit, la Resolució de 17 d'octubre de 1990.

veurem més endavant— el règim juridicolingüístic de la consignació dels noms catalans en el Registre civil.

II. PERSPECTIVA INTERNACIONAL I CONSTITUCIONAL SOBRE EL NOM

La Circular de la DGRN de 2 de juliol de 1980 posava en relleu l'orientació que havia de prendre la regulació del nom tenint en compte la nova realitat politicoconstitucional. A l'efecte disposava una sèrie de criteris per tal d'interpretar de manera més flexible i conforme als valors i principis constitucionals la rígida ordenació que el règim anterior havia llegat.⁵¹ Aquest nou marc de llibertat guanyat pel ciutadà estava fonamentat, segons la circular esmentada, en el fet que els límits a aquesta només podien tenir la raó de ser en la dignitat de l'infant o en la necessitat d'evitar confusions en la identificació (punt 1r). En tot cas, el que es deixava clar era que el principi general havia de ser la llibertat dels pares per imposar al nomenat el nom que volguessin i l'excepció els límits i prohibicions que establís la llei, els quals, dins d'aquesta línia, havien de ser interpretats restrictivament (punt 2n).⁵² D'altra banda, es feia ressò de la possibilitat d'usar qualsevol de les «llengües espanyoles» a l'hora d'escollir-lo. De tota manera, la mateixa força derogatòria de la Constitució impedia des que aquesta va ser vigent l'aplicació de qualsevol norma que la contradís. En aquest sentit, la legislació preconstitucional incompatible amb valors, principis o drets constitucionals podia ser inaplicable per qualsevol òrgan jurisdiccional en virtut de la disposició derogatòria tercera de la Constitució, o bé ser declarada formalment derogada pel Tribunal Constitucional, amb el consegüent efecte *erga omnes* de la sentència.⁵³

51. De fet, més que criteris interpretatius contenia autèntiques normes que forçaven el sentit de la llei quan no contradien clarament la literalitat dels preceptes legals. Era el cas, per exemple, de la interdicció per als nacionals espanyols d'inscriure noms en idiomes estrangers, prohibició que la Circular va interpretar en el sentit que eren permesos tots aquells noms estrangers que no tinguessin equivalent onomàstic en llengües espanyoles. Fins a la recent reforma de l'art. 54 LRC, la norma central que regulava la matèria ha estat, doncs, una circular, concretada a través de la doctrina de la DGRN, amb el consegüent desmèrit del principi de jerarquia normativa. Si bé l'adaptació de la legislació era ineludible per donar satisfacció al text constitucional, la reforma de la llei s'ha fet esperar massa, i més tenint en compte que aquesta constitueix una matèria que afecta un valor tan cabdal com la dignitat humana.

52. Aquest és el principi del qual parteix la doctrina més recent, bo i acollint l'establert per la DGRN. Vegeu, per exemple, LINACERO DE LA FUENTE, María, *ob. cit.*, pàg. 32. Tanmateix, és en la projecció del principi en aspectes concrets del règim del nom on apareixen les discrepàncies.

53. Vegeu les STC de 2 de febrer i de 8 d'abril de 1981, que estableixen la doctrina se-

1. *Les normes internacionals i la seva incidència en el dret intern*

En la legislació internacional, a diferència de l'ordenament intern, trobem reconegut el dret al nom de forma expressa. El Pacte internacional de drets civils i polítics, de 16 de desembre de 1966, disposa en el seu art. 24.2 que «tot nen serà inscrit immediatament després del naixement i *haurà de tenir un nom*». El principi 3r de la Declaració dels drets de l'infant, de 20 de novembre de 1959, indica més explícitament: «L'infant té *dret des que neix a un nom i a una nacionalitat*». Així mateix, l'article 7 de la Convenció sobre els drets de l'infant, de 20 de novembre de 1989, torna a incidir-hi: «L'infant serà inscrit immediatament després del seu naixement i tindrà *dret a un nom des que neix*». Sembla doncs, segons aquesta normativa, que existeix un dret de cada persona a tenir un nom i que el poder públic el reconegui. El seu fonament és la dignitat humana i es pot ubicar, dins els drets de la personalitat.⁵⁴ No obstant això, tampoc no queda clar que aquest dret al nom incorpori la dimensió de llibertat, contingut principal del dret al nom propi.

Al nostre entendre, però, els mandats que contenen els articles mencionats han de ser entesos d'acord amb el caràcter de l'instrument al qual s'incorporen. Tractant-se de convenis internacionals que contenen essencialment drets de llibertat, considerem que el dret al nom allí proclamat ha d'incloure un cert component de llibertat, això és, el reconeixement d'un marge important de discrecionalitat als pares per tal que puguin imposar a l'infant un nom adequat a les seves creences o conviccions o a l'entorn sociocultural on ha de viure. De tal manera que el dret al nom, reconegut de manera minsa, s'hauria de posar en contacte i comprendre conjuntament amb altres principis i drets enunciats en el respectiu text internacional. És el cas, pel que fa a la qüestió que tractem, de la prohibició de discriminació per raó de llengua establerta en els articles 2, 24.1 i 26 del Pacte internacional de drets civils i polítics.

Genyint-nos a l'àmbit europeu, han estat ben poques les resolucions relacionades amb la qüestió del nom, i una bona part han estat emeses arran de la protecció de les llengües regionals i minoritàries. La Carta europea de llengües regionals o minoritàries, adoptada pel Comitè de ministres del Consell d'Europa el 29 de juny de 1992, només estableix unes recomanacions d'ús

gons la qual el Tribunal Constitucional té competència per declarar la derogació d'una llei preconstitucional. També, Eduardo GARCÍA DE ENTERRÍA, *La Constitución como norma y el Tribunal Constitucional*, Madrid, Civitas, 1985, pàg. 83 a 94.

54. GIL, Luis Javier, *ob. cit.*, pàg. 4455.

de la llengua minoritària per a les autoritats i serveis administratius de l'Estat central radicats on aquesta llengua es parla (art. 10.1), i abandona així el que disposava el Projecte de la carta, contingut a l'annex de la Resolució 192, aprovada per la Conferència Permanent dels Poders Locals i Regionals d'Europa el 16 de març de 1988.⁵⁵ L'article 7.j d'aquest text establia el compromís dels estats d'«afavorir el respecte o l'adopció de les formes correctes en els patronímics, a petició dels interessats en les llengües regionals o minoritàries». Tanmateix, cap dels dos documents no conté una menció al nom propi, si bé podem entendre que aquest segueix el règim general d'ús previst per a la llengua minoritària, és a dir, la permissió a les autoritats administratives de redactar els documents en llengua regional o minoritària (art. 10.1.c), el compromís de vetllar per tal que els funcionaris l'usin quan es relacionin amb els qui la parlen (art. 10.1.a i i) i de vetllar perquè aquesta llengua sigui utilitzada en el moment de la prestació del servei (art. 10.3.a). Des d'aquesta perspectiva, l'idioma de consignació del nom individual seria el mateix que l'emprat en l'assentament o document on s'insereix.

Veiem, però, com es projecta aquesta normativa a l'ordenament espanyol. Els preceptes esmentats obliguen internacionalment l'Estat, però al si de l'ordenament espanyol la seva virtualitat jurídica es pot desplegar a través de tres vies. Per la primera, i en virtut dels art. 96.1 de la Constitució i 1.5 del Codi civil, aquestes normes formen part de l'ordenament intern,⁵⁶ tant en la seva dimensió de mandat obligatori per a l'Estat com en la de paràmetre d'interpretació de la normativa interna sobre el nom.⁵⁷ En aquesta direcció, a més de l'aplicació directa de la normativa internacional esmentada, aquesta servirà per flexibilitzar la legislació interna sobre el nom.

La segona via és l'establerta en l'article 39.4 de la Constitució, el qual fa menció específica a la protecció dels drets dels infants instituïda per

55. Amb caràcter general, el text adoptat pel Comitè de ministres ha significat un retrocés respecte a l'inicialment plantejat. En concret, pel que fa al règim lingüístic dels serveis públics i autoritats administratives, la Carta europea, a més d'abandonar propostes plantejades inicialment, distingeix entre les autoritats estatals i les regionals i locals, i estableix menys exigències lingüístiques per a les primeres.

56. No entrem aquí a dilucidar si de l'estructura del precepte es pot derivar un dret invocable pel ciutadà davant del poder públic estatal o bé si només es tracta d'una obligació que contrau l'Estat davant de la comunitat internacional.

57. Amb caràcter general ho indica Miguel Ángel APARICIO PÉREZ, «La cláusula interpretativa del artículo 10.2 de la Constitución Española, como cláusula de integración y apertura constitucional a los derechos fundamentales», *Jueces para la Democracia*, núm. 6, abril, 1989, pàg. 11.

acords internacionals: «Els infants gaudiran de la protecció prevista en els acords internacionals que vetllen pels seus drets». A parer nostre, d'aquest precepte es deriven dues conseqüències: el reconeixement *ex constitutione* de la protecció als nens realitzada a nivell internacional i l'establiment d'un dret que es configurarà a través dels tractats. Segons el primer, no caldrà cap activitat del poder públic per fer vigent un conveni relatiu a aquesta matèria;⁵⁸ d'acord amb el segon, seran les normes internacionals les que estableixen la protecció, però una vegada establerta aquesta, serà invocable des de la mateixa Constitució. Així, doncs, l'article 39.4 operarà a mode d'obertura i remissió⁵⁹ a l'ensens vers la normativa internacional.

El tercer mecanisme que ofereix la Constitució es troba en l'art. 10.2. Segons aquesta clàusula, «els drets fonamentals i llibertats que la Constitució reconeix s'interpretaran de conformitat amb la Declaració universal dels drets humans i els tractats i acords internacionals sobre les mateixes matèries ratificats per Espanya», mandat que permet integrar nous continguts als drets fonamentals en funció dels tractats internacionals sobre drets ratificats per l'Estat espanyol. L'operativitat dels preceptes resulta ser, en conseqüència, l'obertura dels drets constitucionals a la recepció de nous drets que s'integrarien en el contingut essencial d'aquells.⁶⁰ La qüestió per elucidar serà si hi ha algun dret constitucional que permeti donar cobertura al dret al nom establert per via convencional. És a dir, es tracta d'esbrinar si dins el contingut de figures properes al dret examinat, aquest pot tenir-hi cabuda.

D'altra banda, el Parlament europeu ha aprovat diverses resolucions entorn de la protecció de les minories lingüístiques i culturals, les quals in-

58. En sentit contrari, Diego ESPÍN CÁNOVAS creu que la virtualitat de l'article 39.4 és de font d'inspiració programàtica de la futura legislació sobre la matèria i com a criteri d'interpretació de les lleis, però no com a norma que ordena la incorporació dels tractats relatius als drets del nen a l'ordenament intern. Per argumentar-ho addueix l'existència de l'article 96 de la Constitució, «Artículo 39. Protección de la familia», a OSCAR ALZAGA (dir.), *Comentarios a las leyes políticas*, tom IV, Madrid, EDERSA, 1984, pàg. 40-41. D'altra banda, OSCAR ALZAGA afegeix que el precepte precisa desplegament legislatiu, *La Constitución española de 1978*, Madrid, Ed. Foro, 1978, pàg. 313. Per contra, entenem que l'article 39.4 constitueix una excepció a la regla general establerta en l'article 96 de la Constitució.

59. Per a la configuració del precepte com a norma de remissió, vegeu Fernando GARRIDO FALLA, «Artículo 39», a *Comentarios a la Constitución española*, Madrid, Civitas, 1985, pàg. 766.

60. Miguel Ángel APARICIO PÉREZ, *ob. cit.*, pàg. 14 i 15. Per contra, Fernando GARRIDO FALLA es mostra més escèptic sobre les possibilitats que ofereix el precepte, *Comentarios a la Constitución*, Madrid, Civitas, 1985, pàg. 191 a 194.

cideixen sobre el règim idiomàtic del nom en els països comunitaris.⁶¹ Dins aquest àmbit, mereix una consideració especial, per referir-se expressament a la qüestió del nom, la *Proposició de resolució del Parlament europeu sobre el caràcter injust de les mesures disciplinàries preses pel poder central francès, contra un funcionari, el senyor Leonetti, per haver utilitzat denominacions corses per anomenar persones i llocs*.⁶² En aquest cas, la proposició denunciava les sancions imposades contra un ciutadà cors, funcionari de l'Administració francesa, per l'ús de la llengua corsa en la denominació de llocs i del seu mateix nom en un informe dirigit al procurador de la República. Així mateix, se sol·licitava als estats membres «l'ús oficial de les formes locals dels noms de persones i llocs en les regions on hi hagi una llengua minoritària». Aquesta proposta presentava un gran interès perquè advocava clarament pel principi de llibertat lingüística en la determinació del nom i per l'ús oficial de les «formes locals» de noms. Tanmateix, no va prosperar.

Un altre document que refereix aquesta qüestió és la Sentència del Tribunal de Justícia de la Comunitat Europea de 30 de març de 1993 (Rec. 1993, Afer C-168/91 I-1214), on es va resoldre el cas d'un ciutadà grec resident a Alemanya, al qual l'oficial del registre de l'estat civil va transcriure incorrectament en alemany el nom originari grec. Elevada la qüestió prejudicial al Tribunal de Justícia, aquest va estimar que, d'acord amb el tractat constitutiu, res no s'oposava a la transcripció del nom grec en caràcters llatins, però en la mesura que la transliteració desnaturalitzés el nom i provocés un risc de confusió de persones i una pèrdua de clientela, l'article 52 del Tractat de la Comunitat Europea es veuria vulnerat. Així, doncs, constatem que una llibertat de caràcter econòmic, com és l'art. 52, pot implicar que en determinats casos una consignació incorrecta del nom personal sigui il·lícita des de la perspectiva del dret comunitari. Novament, l'aplicació d'un dret dóna cobertura a la llibertat lingüística en l'ús del nom.⁶³

61. Es pot trobar un recull exhaustiu en aquesta matèria al llibre de Santiago PETSCHEN VERDAGUER, *Las minorías lingüísticas de Europa occidental: documentos (1492-1989)*, vol. 1, Vitoria-Gasteiz, Parlament Vasc, 1990.

62. Document B-2-853/86, de 23 de setembre de 1986. Presentada per Kruijpers, Vandermeulebroucke i Columbu.

63. Vegeu-ne un comentari a Mercè CORRETJA I TORRENTS, *L'acció europea per a la protecció dels drets lingüístics*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1995, pàg. 165-166.

2. Previsions constitucionals respecte d'aquesta matèria

La Constitució espanyola de 1978 no fa cap referència explícita al nom.⁶⁴ No volem dir amb això que, d'entrada, el text constitucional l'exclouï del ventall de drets que preveu. Seria possible que per via interpretativa s'incloués el dret al nom dins del contingut d'un altre dret previst constitucionalment. Així, es pot vincular amb el dret a l'honor, intimitat i pròpia imatge (art. 18.1), la llibertat ideològica i religiosa (art. 16.1), el principi d'igualtat i no-discriminació (art. 14) o el dret a la llibertat (art. 17).

En tot cas cal partir, a l'efecte del que ens interessa, de la declaració d'oficialitat de les llengües espanyoles que fa l'article 3.2 de la Constitució, el qual es remet als estatuts corresponents. No hi ha dubte que els noms en llengües oficials de l'Estat espanyol poden inscriure's al Registre Civil i que això constitueix una exigència constitucional. Però, és més, també els noms en altres llengües que no tenen l'estatus d'oficials poden entrar *ex constitutione* en l'assentament registral, ja que estan protegides per l'article 3.3, que preceptua l'especial respecte i protecció cap a les modalitats lingüístiques. En aquest sentit, creiem que quan la Llei 17/1977, de 4 de gener, estableix la possibilitat d'inscriure noms en «llengües espanyoles» s'està referint a tots els idiomes, tinguin o no caràcter oficial.

Des del punt de vista dels drets individuals, l'article 3 s'ha de posar en connexió amb l'article 14 de la Constitució, que preveu el principi d'igualtat davant de la llei i la prohibició de discriminació.⁶⁵ L'exclusió de noms en llengües oficials distintes a la castellana⁶⁶ constituïria una clara discriminació per raó de llengua. Tot i no tractar-se de nom propi, la Sentència del Tribunal Suprem de 26 de gener de 1993⁶⁷ és una bona mostra del reconeixement en seu judicial d'aquest dret.⁶⁸ Entenem, d'altra banda, que el

64. La Constitució italiana preveu de manera parcial aquest dret a l'art. 22 amb la següent dicció: «Ningú no pot ésser privat, per motius polítics, de la capacitat jurídica, de la ciutadania i del nom.»

65. Amb caràcter general, es pot consultar les obres de Miguel RODRÍGUEZ-PIÑERO i M. Fernanda FERNÁNDEZ LÓPEZ, *Igualdad y discriminación*, Madrid, Tecnos, 1986; i José SUAY RINCÓN, *El principio de igualdad en la justicia constitucional*, Madrid, Instituto de Estudios de la Administración Local, 1985.

66. Aquesta prohibició dels noms que tinguessin equivalent onomàstic en castellà va regir durant la dictadura franquista i, tal com hem indicat anteriorment, es va derogar l'any 1977.

67. Vegeu-ne ressenya a la crònica de jurisprudència de la REVISTA DE LLENGUA I DRET, juliol de 1994, núm. 21, pàg. 175 a 182.

68. En aquest cas, el Tribunal Suprem afirmava que la impossibilitat de consignar en la inscripció registral la partícula copulativa «i» entre els dos cognoms implicava una discriminació per raó de llengua contrària a l'article 14 de la Constitució, atès que en llengua catala-

principi de no-discriminació no solament ha d'operar en l'àmbit de les llengües oficials, sinó també de les modalitats lingüístiques⁶⁹ respecte de les quals l'article 3.3 de la Constitució preceptua, com hem dit, un deure de protecció i respecte.⁷⁰ D'aquesta manera podrien inscriure's amb fonament en la norma suprema noms en aranès, bable o guanche.⁷¹ També l'àrab, parlat a Ceuta i Melilla, constitueix una modalitat lingüística, per la qual cosa s'hauria de subjectar al mateix règim. Així mateix, caldria plantejar la necessitat de conservar les grafies en àrab, com a modalitat lingüística que és, a diferència de la transliteració que avui se'n fa (art. 192 i 206 RRC).

Tanmateix, amb caràcter general, després de la recent reforma legislativa el problema s'ha diluït en no fer esment la Llei de cap limitació de caràcter lingüístic i poder-se inscriure els noms tant en llengües espanyoles com en les altres.

III. LA REGULACIÓ ACTUAL DEL NOM PROPÍ

La reforma feta per la Llei 20/1994, de 6 de juliol, ha suposat, des del nostre punt de vista, una important però insuficient modificació de la regulació del nom.⁷² Aquest text culmina una evolució normativa que, com

na la conjunció formava part del nom. La doctrina, per tant, resulta perfectament aplicable al nom propi.

69. Des d'un punt de vista jurídic, dins del concepte «modalitat lingüística» s'inclouen tant les parles i variants dialectals com les llengües que no gaudeixen d'un estatus d'oficialitat en una comunitat autònoma determinada, com per exemple, el català a la Franja de Ponent, dins la Comunitat Aragonesa. Sobre aquesta qüestió, Jaume VERNET I LLOBET, *Normalització lingüística i accés a la funció pública*, Barcelona, Fundació Jaume Callís, 1992, pàg. 45 a 51. Amb tot, com observa aquest autor, aquesta formulació pot ser origen de rigideses irraonables des del punt de vista de la realitat sociolingüística.

70. La doctrina recent ha advocat per una lectura àmplia de l'expressió «*lenguas españolas*», emprada al ja modificat article 54 de la LCR; vegeu María LINACERO DE LA FUENTE, *ob. cit.*, pàg. 34 i 35, i Aurelio Díez GÓMEZ, *ob. cit.*, pàg. 79 i 80.

71. Així, han estat admesos per la DGRN noms com Xuan-Antón (Resolució de 3 de juliol de 1979), Yaiza (Resolució de 25 de febrer de 1987) o Xerach (Resolució de 29 d'abril de 1993, de la qual podeu veure comentari a la crònica de jurisprudència de la *Revista de Llengua i Dret*, juliol de 1994, núm. 21, pàg. 192 i 193). No obstant això, l'admissió respon més a l'absència d'altres prohibicions que no a l'existència d'un dret lingüístic.

72. Aquesta reforma ha merescut, de tota manera, el judici favorable de Jesús Díez DEL CORRAL RIVAS (quan la Llei encara no s'havia publicat, *ob. cit.*, pàg. 505): «*En mi opinión, y a pesar de algunas críticas aparecidas en los medios de comunicación, la reforma es totalmente necesaria y está respaldada por la realidad social. Piénsese, sobre todo, en los casos en que el nacido español es hijo de un progenitor español y de otro extranjero, y quizás no puede ostentar el mismo nombre de este progenitor, y en los supuestos en que el español ha nacido en el extran-*

va quedar palès en nombroses resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat,⁷³ havia experimentat un canvi notable arran de la Circular de l'esmentat òrgan administratiu de 2 de juliol de 1980, la qual, a l'efecte «d'unificar la pràctica dels diferents registres civils, els criteris interpretatius de la normativa vigent, a la llum de la realitat social, cultural i política actual, i molt especialment els principis i valors plasmats a la Constitució de 1978»,⁷⁴ va establir com a principi general el de llibertat dels pares per imposar al nascut el nom que creguessin convenient, si bé amb una sèrie de límits i prohibicions configurats com a excepció i justificats «en el respecte a la dignitat de la persona del nascut i en la necessitat d'evitar confusions en la seva identificació».⁷⁵

La reforma de 1994 ha donat a l'article 54 LRC una redacció més congruent amb relació al dret dels pares a escollir el nom propi dels seus fills. L'article esmentat disposa:

«En la inscripción se expresará el nombre que se da al nacido, si bien no podrá consignarse más de un nombre compuesto ni más de dos simples.

«Quedan prohibidos los nombres que objetivamente perjudiquen a la persona, así como los diminutivos o variantes familiares y coloquiales que no hayan alcanzado sustantividad, los que hagan confusa la identificación y los que induzcan en su conjunto a error en cuanto al sexo.

jero y, antes de inscribirse en el Registro Consular, ya ha sido inscrito su nacimiento con otro nombre en el Registro Local.» Una crítica no tan favorable, també en la fase de preparació de la Llei, la formula María LINACERO DE LA FUENTE, *ob. cit.*, pàg. 48. Vegeu també Aurelio Díez GÓMEZ, «Reforma del artículo 54 de la Ley del Registro Civil», *Revista Jurídica del Notariado*, núm. 9, gener-març de 1994, pàg. 9 a 17.

Cal dir que la legislació espanyola era, i continua sent, una de les més restrictives en aquesta matèria. Seguint Luis Javier GIL, *ob. cit.*, pàg. 4448, es poden distingir dos grups d'ordenaments europeus en relació amb les limitacions imposades a l'elecció del nom: 1r) aquells que es regeixen pel principi de llibertat, com Alemanya (on no hi ha cap regulació del nom propi, si bé la jurisprudència ha establert uns mínims criteris limitatius de la llibertat d'elecció), Suïssa, Holanda, Grècia i, sobretot, Anglaterra; 2n) les legislacions de Portugal, Turquia i Espanya, que retallen considerablement el dret dels pares a escollir el nom dels fills.

73. La intervenció de la Direcció General es va fer necessària en moltes ocasions a causa de la subjectivitat dels criteris establerts per la Llei i el Reglament. En aquest sentit, Luis Javier GIL, *ob. cit.*, pàg. 4443, va afirmar que «los criterios de prohibición utilizados son muy subjetivos, como ha reconocido la propia dgrn, y han requerido la intervención de ésta para evitar que celosos encargados del Registro Civil pudiesen llegar incluso a marcar, en aplicación estricta de las normas vigentes, podría decirse, la pauta del buen gusto en la elección de nombres propios en el territorio de su jurisdicción». Una llista de noms admesos i refusats per la Direcció General es pot trobar a María LINACERO DE LA FUENTE, *ob. cit.*, pàg. 71 a 77.

74. Exposició de motius de la Circular, la qual, en el seu paràgraf primer, establia que «las profundas transformaciones producidas en los últimos años en la sociedad española, como consecuencia de la implantación de un régimen político democrático y pluralista, inciden nece-

»No puede imponerse al nacido el mismo nombre que ostente uno de sus hermanos, a no ser que hubiera fallecido, así como tampoco su traducción usual a otra lengua.»

S'han suprimit, per tant, algunes de les limitacions que imposava la legislació anterior, i s'ha pretès deixar únicament vigents les destinades a protegir la dignitat del fill i a individualitzar-lo. Les limitacions es fonamenten, d'una banda, i en relació amb el fill, en la protecció de la seva dignitat, i d'una altra, en la individualització per evitar la confusió amb altres persones, criteri aquest establert en interès del fill. Veiem, per tant, com fins i tot en l'aspecte més «administratiu» del nom (la seva funció identificadora) es desplaça el fonament de l'interès de l'Estat al del fill. El propòsit fonamental, però, i potser la raó de la reforma, va ser el d'admetre la imposició als espanyols dels noms propis estrangers. L'exposició de motius estableix que: «*Es, en particular, inconveniente la regla que impone que los nombres propios deben consignarse en alguna de las lenguas españolas, la cual lleva consigo que hayan de rechazarse conocidos nombres extranjeros, frecuentes en el entorno cultural europeo, por tener traducción usual a los idiomas de España, y que, por el contrario, se admitan antropónimos exóticos sin equivalente a estos idiomas.*» I cal destacar que la Direcció General ha aplicat la nova normativa als expedients iniciats amb anterioritat a la seva entrada en vigor, sobre la base de la disposició transitòria primera del Codi civil.⁷⁶

A Catalunya, pel que fa a l'ús de la llengua catalana en la consignació dels noms en el Registre Civil, la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, n'ha recollit el règim a què s'ha de subjectar. L'article 9 estableix:

sariamente en múltiples materias de registro civil, y, entre ellas, de forma inmediata, en los criterios para la imposición de nombres propios a los nacidos).

75. Limitacions, com sabem, establertes en els articles 54 LRC i 192 RRC, i que, sobre la base d'aquest caràcter excepcional, havien d'ésser objecte d'interpretació restrictiva.

76. Així, per exemple, les Resolucions d'11, 12 i 13 de juliol de 1994, han admès la imposició dels noms *Enma, Lily, Paola i Bianca*, respectivament, argumentant, d'una banda, el fet que la disposició transitòria única de la Llei de reforma permet als espanyols, inscrits en un Registre civil estranger amb un altre nom, que puguin inscriure aquest en el Registre civil espanyol. I, d'una altra, que, si bé «*[E]s cierto que las disposiciones legales, salvo disposición en contrario sólo rigen para aquellos actos que se producen con posterioridad a ellas, y esa regla general de irretroactividad que consagran el artículo 2 del C.C. y sus disposiciones transitorias son las que obligan, en principio, a atender a la fecha de originación del derecho para determinar la norma aplicable. Sin embargo, hay que tener en cuenta que por tratarse de un derecho declarado por primera vez, tendría efecto desde luego, aunque el hecho que lo origine se verificara bajo la legislación anterior, siempre que no perjudique a otro derecho adquirido de igual origen (Cfr. Disposición Transitoria 1ª del Código Civil)*».

«1. Els ciutadans i ciutadanes de Catalunya tenen el dret a l'ús de la forma normativament correcta en català de llurs noms i cognoms i a incloure la conjunció "i" entre els cognoms.

»2. Les persones interessades poden obtenir la constància de la forma normativament correcta en català de llurs noms i cognoms en el Registre Civil, qualsevol que en sigui la data de la imposició, per simple manifestació a la persona encarregada, amb aportació dels documents que n'acreditin la correcció lingüística, els quals s'han d'establir per reglament.

»3. Aquesta norma és aplicable als noms i als cognoms aranesos respecte a la normativa lingüística aranesa.»

Així mateix, la disposició addicional quarta de la Llei esmentada estableix:

«La substitució dels noms i de les grafies normativament incorrectes per les correctes dels cognoms, establerta per l'article 19, es regeix pel procediment fixat per l'article 2 de la Llei de l'Estat 17/1977, del 4 de gener, sobre reforma de l'article 54 de la Llei del registre civil, o la normativa equivalent que la substitueixi.»

D'aquesta recent normativa podem ressaltar dos aspectes. En primer lloc, el fet que la Generalitat ha assumit la regulació no solament del dret lingüístic del ciutadà, sinó també, i per raó d'aquest dret, la normació de la «matèria lingüística» pel que fa a un registre de titularitat estatal com és el Registre civil, cosa que suposa un avenç competencial considerable respecte de la situació anterior. I, en segon lloc, que la norma modifica el procediment de substitució del nom en castellà pel català establert a la Llei 17/1977, atès que la modificació la pot fer el ciutadà «qualsevol que en sigui la data de la imposició», a diferència del que estableix la llei estatal, que només en permet el canvi per simple manifestació davant l'encarregat del Registre si el nom ha estat inscrit abans del 4 de gener de 1977. Això implica que a Catalunya la substitució del nom es pot fer per simple manifestació — i no pel procediment de canvi de nom, molt més complex—, sense estar sotmès a cap requisit temporal. Certament, cal valorar positivament aquesta previsió, en la mesura que ha tingut en compte que molts ciutadans interessats a fer constar el seu nom en català en el Registre no han tingut l'oportunitat de fer-ho perquè desconeixien la norma que ho possibilitava, perquè en l'oficina del Registre es va consignar el nom en castellà «d'ofici» o, simplement, perquè els pares el van inscriure en castellà, acció que no ha coincidit finalment amb la voluntat del fill.

Analitzem tot seguit els límits que imposa la legislació actual (bàsicament, l'art. 54 LRC), fent especial esment dels aspectes relacionats amb la llengua.

1. *El límit general del respecte a la dignitat de la persona*

Aquest límit, bàsic i fonamental, que hauria de presidir tota la regulació del nom i que regiria igualment encara que no fos establert expressament, sobre la base del principi constitucional de respecte a la dignitat de la persona (article 10 de la Constitució), ve recollit escaridament a l'article 54.2 LRC quan s'apunta que: «*Quedan prohibidos los nombres que objetivamente perjudiquen a la persona.*»⁷⁷ Comprovem, per tant, el poc ressò que ha donat la Llei del 1994 a aquest límit, que hauria de constituir l'eix central de tota la normativa, situació que contrasta amb el que succeeix en d'altres ordenaments.⁷⁸ El respecte a la dignitat de la persona, que amb anterioritat es podia veure alludit dins el concepte d'extravagància i dels noms impropis de persona,⁷⁹ s'hauria d'haver establert com a principi es-

77. Més àmpliament, l'exposició de motius diu que: «[...] *los escasos límites que se formulan tienden a proteger a los hijos frente a una elección irreflexiva o arbitraria de sus padres, que pueda perjudicar al nacido por el carácter peyorativo o impropio del vocablo escogido* [...]». Curiosament, aquest principi general del respecte a la dignitat de la persona apareix amb molta més contundència en normes anteriors, com són la Llei 4/1977, de 4 de gener, que en el preàmbul establia que: «*La libertad en la imposición de nombres no debe tener, en principio, otros límites que los exigidos por el respeto a la dignidad de la propia persona*», i en la Circular de 2 de juliol de 1980.

78. Així, a França, on la Llei núm. 93, de 22 de gener de 1993, que va derogar la «Loi du 11 germinal an XI», va establir com a únics límits el de l'interès de l'infant i el dret dels tercers a la protecció del seu patronímic (en relació amb el canvi legislatiu produït, pot veure's Jean HAUSER a la *Revue trimestrielle de droit civil*, juliol-setembre 1993, pàg. 557-559, i a la d'abril-juny 1994, pàg. 321-323). També en d'altres ordenaments es troba aquest límit de la protecció de l'interès del nascut: Àustria, Suïssa i Bèlgica prohibeixen els noms nocius pel bé de la criatura. L'Ordenança federal suïssa sobre l'estat civil de 1953 es refereix a aquests noms perjudicials sota la denominació de noms «xocants» i «absurds». A Luxemburg es prohibeixen els noms «ridículs, odiosos i indecents». Els noms «ridículs» estaven igualment prohibits per l'article 72 de l'Ordinamento dello Stato Civile italiano. I l'article 4 del Codi civil holandès no permet els noms «inadequats».

79. S'entenia per «extravagants» els que «*por sí o en combinación con los apellidos resulten contrarios al decoro de la persona*». Quant als noms impropis de persona, creien alguns autors, com Francisco LUCES GIL, *El nombre civil...*, ob. cit., pàg. 130, que eren els noms que per les seves característiques eren inadequats per a la designació de persones, com els noms d'espècies animals, els de coses i els que «expressessin conceptes abstractes sempre que no s'utilitzessin habitualment com a signes verbals distingidors d'éssers humans». En funció d'aquest criteri es van rebutjar noms com *Deva*, per expressar lloc geogràfic, *Irrintxi*, per sig-

sencial. Manca una menció expressa a aquesta dignitat, que constitueix el límit intrínsec del nom com a dret de la personalitat. Dels dos grans elements delimitadors de la llibertat d'imposició del nom, d'acord amb la seva naturalesa jurídica, dignitat i identificació, el primer, que hauria de tenir una major importància, es troba establert d'una manera poc contundent i difuminat dins les restants prohibicions. A més, amb la inclusió d'aquest principi, el legislador es podia haver estalviat alguna de les limitacions que apareixen en el text de l'article 54 LRC. Malgrat això, el precepte té la virtut d'emfasitzar l'ús objectiu del criteri i de no cenyir-lo exclusivament a la dignitat. El perill és, no obstant això, l'excessiu marge d'arbitri atorgat a l'encarregat del Registre civil a l'hora d'interpretar l'expressió «que objectivament perjudiquin la persona», per la qual cosa aquesta pretesa objectivitat queda desvirtuada per la discrecionalitat del funcionari.⁸⁰

En qualsevol cas, fóra convenient modificar el criteri emprat per la Direcció General entorn de l'antiga prohibició d'«impropietat del nom», en el sentit de tenir en compte els trets propis dels distints idiomes per tal d'apreciar el «perjudici» causat pel nom, ja que les llengües no es poden traslladar mimèticament, la traducció no pot ser literal. No es pot valorar el fet que determinats noms «objectivament perjudiquin la persona» per la raó que en la llengua emprada com a referència, que sol ser la castellana, tinguin una accepció concreta. Així, s'han refusat noms com *Irrintxi* o *Irault-*

nificar simplement renill, sense ser propi de persona, o *Taina*, per significar coça en castellà, sense tenir habitualment cap aplicació personal. En general, aquesta clàusula era un calaix de sastre on s'hi encabien inadmissions per raons múltiples, des del simple mal gust estètic fins als noms «que siguin obscens, grollers, ridículs o vexatoris per a qui els dugui» (Joaquín de SCALS PELLICER, *ob. cit.*, pàg. 366).

La Circular de 1980 va establir que per fixar aquests conceptes s'havia de tenir en compte no solament la tradició catòlica, sinó la realitat actual de la societat i l'organització política pluralista, i que no es podien considerar extravagants ni impropis de persona els noms referits a valors recollits per la Constitució. Es tractava en tot cas d'un concepte força indeterminat i que, d'altra banda, podia xocar amb la permissió dels noms de fantasia («*Son admisibles [...] cualquier nombre abstracto, común o de fantasía, que no induzca a error en cuanto al sexo*»), ja que el concepte de fantasia no és molt llunyà del d'extravagància. D'acord amb aquest criteri més permissiu, la Resolució de 23 de maig de 1992 va admetre el nom d'*Indiana*, dient que «[...] sus acepciones como sustantivo común sólo de un modo muy subjetivo y singular pueden considerarse como impropias de persona o extravagantes». En canvi, la Resolució de 14 de juliol de 1993 va refusar per a una dona el nom de *Cheyenne*.

80. Així ho ha posat en relleu Aurelio Díez GÓMEZ, *ob. cit.*, pàg. 15: «*El empleo del adverbio objetivamente parece indicar un propósito de evitar subjetivismo en la calificación que debe hacer el funcionario a quien corresponda, pero en realidad este subjetivismo es inevitable: el funcionario subjetivamente tendrá que apreciar si el nombre pretendido perjudica objetivamente a la persona.*»

za⁸¹ sobre la base del fet que en castellà significaven 'renill' i 'revolució', respectivament, sense investigar si en l'entorn sociocultural corresponent es consideraven o no adients per designar les persones.⁸² En aquest sentit, caldria evitar el criteri d'emprar com a punt de referència el castellà i parar més atenció a les connotacions més específiques de cada llengua. En canvi, es va acceptar un mot tan impropï per designar una persona com *Mariposa*,⁸³ atès que, malgrat designar un insecte, «[...] *se trata de un sustantivo común perteneciente al género femenino y del que, aunque designe a unos insectos, no puede olvidarse la singular belleza y colorido de muchas de las especies de los lepidópteros*».⁸⁴

D'altra banda, cal assenyalar que, contràriament al criteri de la Direcció General dels Registres i del Notariat, aquest límit hauria de ser inaplicable als supòsits de canvi de nom, ja que l'interessat que demana el canvi és el més adequat per jutjar si el nom sol·licitat atempta o no contra la seva dignitat.

2. Les limitacions tendents a la identificació de la persona

Constitueixen el gruix de les actualment existents. La Llei de 1994 n'ha eliminat algunes, però també n'ha introduït de noves. Algunes d'aquestes limitacions també tenen un component que defensa la dignitat humana, però aquest no n'és l'eix central.

2.1. Limitacions pel que fa al nombre de noms imposables

D'acord amb l'article 54.1 LRC, que en aquest punt no modifica la normativa anterior, «no es pot consignar més d'un nom compost o dos de simples». Noms compostos són els formats per diverses paraules unides per

81. Resolucions de 31 de gener de 1963 i 14 de gener de 1991, respectivament.

82. Uns exemples de discordança, entre el català i el castellà, podrien ésser els dels mots «esparver» i *gavilán*, i «esquirol» i *ardilla*, que referits a un home tenen significats verdaaderament dissemblants.

83. Resolució de 2 d'octubre de 1993.

84. I, contràriament, recentment s'ha refusat el nom de *Nacho*, a més de per ser un hipocorístic, perquè presenta l'inconvenient «*de que en cierta región española se utiliza, según el Diccionario de la Real Academia de la Lengua, como un adjetivo calificativo sinónimo de "chato", por lo que también en este sentido podría objetivamente perjudicar al inscrito*» (RDGRN de 10 de gener, de 2 de març i de 8 d'octubre de 1996).

preposicions o articles,⁸⁵ com per exemple *Maria del Mar*, o *Francesc de Paula*. Quant als noms simples, diu l'article 192 RRC que s'han d'unir per un guió. Es persegueix amb aquesta limitació posar un fre a la tria d'alguns pares d'imposar als seus fills un conjunt de noms que després l'interessat no arriba a utilitzar d'una manera habitual i que només serveixen per crear confusions i complicacions.⁸⁶ Com a principi general creiem justificada la restricció. L'única esletxa es podria trobar en el fet que, a la llum d'algunes confessions o tradicions culturals i lingüístiques, es volguessin imposar més de dos noms. La pretensió, en principi legítima, presentaria l'inconvenient, si el legislador l'acceptés, que, a la pràctica, l'encarregat del Registre civil, en no constar-li la religió de l'interessat, estaria obligat a practicar la inscripció en tots els casos, ja que cap persona no pot veure's obligada a declarar sobre la seva religió o creença, amb la qual cosa ens trobaríem davant d'una situació d'inseguretat. I, d'una altra banda, caldrà tenir en compte que la pluralitat de noms pot ésser usual a la llum d'altres cultures i llengües, i es planteja aleshores la qüestió de si a un espanyol se li pot imposar un nom estranger constituït per més de dos noms simples. El problema és de difícil solució, però nosaltres entenem que, en aquest aspecte, i tot i que l'Administració ha d'estar al servei del ciutadà, ha de prevaler el caràcter d'institució d'ordre públic del nom.⁸⁷ Es més, creiem que el nom propi hauria d'ésser únic, si bé sobre la base del respecte a la tradició i a la realitat sociocultural —són moltes les persones que tenen dos noms simples— és acceptable el sistema vigent que limita a dos els noms simples, tant si són espanyols com estrangers.⁸⁸

85. Així els defineix Francisco LUCES GIL, *El nombre civil...*, ob. cit., pàg. 142.

86. Francisco LUCES GIL, *El nombre civil...*, ob. cit., pàg. 142. S'han refusat noms com els de *Maria Carmen Rima* (Resolució de 30 de gener de 1996), *Mabel María Esperanza* (Resolució de 5 de juny de 1996), *Carmen Marinarrosa* (Resolució de 27 de novembre de 1995, que va disposar que «*Marina y Rosa son dos nombres independientes y uno y otro han de inscribirse con mayúscula inicial...*»), tot i que el qui recorria alegava que «[...] el nombre elegido puede tener existencia propia al igual que el de una famosa playa de Valencia» i *Sergio-José-Manuel* (Resolució de 16 d'abril de 1996).

87. La Direcció General segueix un criteri estricte. Si un estranger té més de dos noms propis, quan s'inscriu com a espanyol només se li admetran els dos primers (Resolució 10a. de 27 de setembre de 1995, Resolució 3a. de 4 de desembre de 1995, i Resolució de 23 de març de 1996).

88. Les RDGRN de 23 de març de 1996 i de 19 de juliol de 1996 van establir que si un estranger utilitzava tres noms propis, s'havia de suprimir el tercer, d'acord amb els articles 212 i 213 del RRC.

2.2. La prohibició dels diminutius o variants familiars o col·loquials que no hagin assolit substantivitat i els que facin confusa la identificació

En la legislació anterior es feia referència únicament a la prohibició dels noms que feien confusa la identificació, expressió que comprenia també els hipocorístics o diminutius.⁸⁹ La doctrina de la Direcció General era que no podien accedir al Registre els hipocorístics o variants familiars o col·loquials dels autèntics noms propis mentre no haguessin assolit en el sentiment popular substantivitat per ells mateixos, perquè seria impropï designar oficialment les persones amb aquells apel·latius i perquè això provocaria confusions en la identificació d'aquestes, en poder deduir amb fonament l'Administració i els particulars en les seves relacions amb l'interessat que el seu veritable nom propi inscrit hauria d'ésser una versió més correcta.⁹⁰ No obstant això, aquest criteri de la Direcció s'ha anat obrint progressivament i s'han admès noms com *Sandra*, *Lola* i *Conxa*, que anteriorment havien estat refusats.⁹¹ Amb la reforma del 1994 poc s'ha avançat en aquest aspecte,⁹² ja que la Resolució de 19 de desembre de 1988 ja havia admès aquests tipus de noms quan haguessin assolit subs-

89. Aquesta prohibició no es troba en el dret comparat. Així, a Holanda, per exemple, són freqüents els hipocorístics i s'inscriuen sense cap problema (Luis Javier GIL, *ob. cit.*, pàg. 4453).

90. Jesús Díez del Corral Rivas, *ob. cit.*, pàg. 507.

91. La Resolució de 19 de desembre de 1988, respecte al nom de *Lola*, va afirmar que si bé era cert que constituïa un hipocorístic de Dolores, «es igualmente forzoso reconocer su sustantividad como nombre propio independiente, en un momento en que la integración de España en Europa es una realidad jurídica y social, y cuando en los países europeos el nombre femenino de Lola, tan típicamente español, es ampliamente conocido y difundido por motivos históricos que se remontan al siglo pasado». I la Resolució de 18 de febrer de 1993 va accedir al canvi del nom *Concepción* per *Conxa* afirmant que aquesta era una variant familiar i catalana de *Concepción* perfectament admissible per a una dona «[...] y que, atendiendo a su significado como nombre común, tiene total independencia y autonomía como antroponimo y no es un simple hipocorístico». Recentment s'han refusat noms com *Naty* (Resolució de 12 de juny de 1993). En canvi, s'han admès *Mariola* (Resolució de 3 de març de 1993), *Josefina* (Resolució de 6 d'abril de 1993), *Teresita* (Resolució de 29 d'abril de 1993) i *Mitzi* (Resolució de 10 de juny de 1993). Per a una relació més extensa de noms admesos i refusats, vegeu Jesús Díez del Corral Rivas, *ob. cit.*, pàg. 507.

92. Reforma que Luis Javier Gil, *ob. cit.*, pàg. 4.447, comentant la Resolució de 1988 a què en la nota anterior hem fet referència, creia que en aquest punt era necessària: «Es evidente que aquí también urge una modificación de la legislación para que ésta no obligue a la DGRN a apelar, mezclándolos en su argumentación, al europeísmo y a lo típicamente español para admitir un nombre y encontrar así un resquicio en las normas que permita algo que parece imponerse por obvio. Sería mucho más fácil modificar el Reglamento: la LRC no menciona los hipocorísticos y es dudosísimo que su admisión haga confusa la identificación del portador del nombre.»

tantivitat pròpia. El problema serà precisament determinar quan existeix aquesta. Noms tan comuns en la societat catalana com *Toni*, *Montse* o *Pep*, per exemple, creiem sens dubte que s'han d'admetre, ja que tenen aquesta substantivitat que exigeix l'article 54.2 LRC.⁹³ La dificultat rau a trobar la barrera, el punt just que permeti afirmar que un diminutiu o variant familiar i col·loquial ha aconseguit la categoria de nom. Aquesta limitació introdueix una inadmissible arbitrarietat sobre el tema⁹⁴ i no s'inspira ni en el respecte a la dignitat de la persona, ja que així és com se la designa en els seus àmbits familiars i d'amistats, ni en funcions identificadores. Per tant, entenem que hauria d'haver desaparegut, de manera que qualsevol variant del nom que no atemptés contra la dignitat del fill s'hauria d'admetre.⁹⁵

93. No obstant això, el nom *Toni* ha estat refusat per la Resolució de 3 de juliol de 1993. En canvi, el de *Ton* s'ha admès per la Resolució de 2 de gener de 1996.

94. Així, per exemple, s'ha acceptat l'hipocorístic *Lola* (Resolució de 19 de desembre de 1988) sobre l'argument, com hem vist, de la internacionalització del «típicament espanyol». En canvi, s'ha refusat *Pepa* (Resolució d'11 de desembre de 1990 i 31 d'octubre de 1991), atès que l'admissió d'un canvi de nom així podria col·lapsar el Registre.

95. Una posició més restrictiva defensa María LINACERO DE LA FUENTE, *ob. cit.*, pàg. 52 a 56, qui després d'enumerar una sèrie de diminutius admesos i refusats, es mostra partidària d'una regulació del tema que fixi els criteris d'admissió d'hipocorístics.

Les resolucions més recents continuen sent restrictives. Així, tot i que s'hagin admès, entre d'altres, noms com *Mariona* (Resolució de 27 de setembre i 10 i 25 de novembre de 1995 i 5 de juny de 1996), *Karen* (Resolució de 27 de setembre de 1995), *Maite* (Resolució de 3 de novembre de 1995, si bé com a nom independent i no com a diminutiu de *María Teresa*), *Fanny* (Resolució de 10 de novembre de 1995), *Josefina* (Resolució de 17 de novembre de 1995), *Janina* (Resolució de 15 d'abril de 1996), *Alex* (Resolució de 30 d'abril de 1996), *Neldo* (Resolució de 3 de maig de 1996), *Leo* (Resolució de 3 de maig de 1996), *Maide*, (Resolució de 4 de setembre de 1996), *Manola* (Resolució de 5 d'octubre de 1996), *Fina* (Resolució de 14 de desembre de 1996), *Maika* (Resolució de 8 de juliol de 1996) i *Anabel* (Resolució de 2 de setembre de 1996), s'han refusat els de *Pep* (Resolució de 3 d'octubre de 1995 i 4 de gener de 1996), *Bony* (Resolució de 3 d'octubre de 1995), *Katy* (Resolució de 14 i 21 d'octubre i 4 de desembre de 1995), *Inma* (Resolucions de 3 de novembre de 1995 i de 16 d'abril i 14 de novembre de 1996), *Wimi* (Resolució de 17 de novembre de 1995), *Gabé* (Resolució de 10 de gener de 1996), *Nacho* (Resolució de 10 de gener de 1996), *Pres* (de *Presentació*, Resolució de 18 de març de 1996), *Charo* (Resolució de 3 d'abril de 1996), *Margot* (Resolució de 6 de maig de 1996), *Conchi* (Resolució de 27 de maig de 1996), *Mabel* i *Maribel* (Resolució de 3 de febrer i 5 de maig de 1996), *Pepita* (Resolució de 7 de desembre de 1996), *Charly* (Resolució de 9 de febrer de 1996), *Txema* (Resolució de 8 de juliol de 1996), *Ray* (Resolució de 4 de setembre de 1996), *Magda* (Resolució de 5 d'octubre de 1996) i *Pris* (Resolució de 5 d'octubre de 1996).

2.3. Noms que indueixin a error sobre el sexe

Aquesta limitació,⁹⁶ que no era recollida a la Llei del Registre civil (sí al Reglament, article 192.3,⁹⁷ amb infracció del principi de jerarquia normativa de l'article 9.3 de la Constitució), es va mencionar expressament a la Circular del 1980 i ha passat al text de l'actual article 54 LRC. S'ha interpretat en el sentit que no s'exigeix que del nom es desprengui indubtablement el sexe, sinó tan sols que no porti a confusió.⁹⁸ En la nostra opinió el legislador es podria haver estalviat una menció d'aquesta mena, ja que del nom ni es pot esbrinar ni necessàriament s'ha de desprendre el sexe d'una persona. A banda d'això, s'ha de tenir en compte que la Constitució estableix el principi de no-discriminació per raó de sexe, i que aquest es pot esbrinar per altres mitjans diferents del nom. Així, per exemple, en la mateixa inscripció de naixement constarà si el nascut és home o dona,⁹⁹ i en el document nacional d'identitat s'expressarà el sexe del seu titular.¹⁰⁰ A més, hi ha alguns noms admesos que no permeten endevinar el sexe.¹⁰¹ A banda

96. Aquesta norma la trobem també a Alemanya, per via jurisprudencial, Àustria, Suïssa i Portugal: «[...] es prohibeixen els noms que plantegin dubtes sobre el sexe», Luis Javier Gil, *ob. cit.*, pàg. 4449.

97. «*Se prohíbe cualquier nombre que haga confusa la designación [...] por inducir, en su conjunto, a error sobre el sexo*». S'aplicava a noms com *Cruz*, *Trinidad*, *Resurrección* o *Sacramento* (Joaquín de SCALS PELLICER, *ob. cit.*, pàg. 367). Segons les Resolucions de la DGRN de 26 de març de 1971 i 2 de novembre de 1971, era necessari anteposar *Maria* al mot en qüestió (Francisco LUCES Gil, *El nombre civil...*, *ob. cit.*, pàg. 134).

98. Així, la Resolució de 28 de desembre de 1992 va admetre per a una nena el nom d'*Aleidis* en entendre que no designava el sexe oposat i que per la seva eufonia i construcció era apropiat per a una dona: «*La prohibición de consignar nombres que induzcan a error en cuanto al sexo ha de limitarse, según doctrina reiterada de este Centro a partir de la Resolución de 22 de mayo de 1981, a aquellos vocablos que designen inequívocamente sexo opuesto al del nacido, como si se quisiera imponer a un niño el nombre de Juana o a una niña el nombre de Juan, y no alcanza a aquellos vocablos existentes o de fantasía que resulten ambiguos para uno y otro género.*»

99. Articles 41 LRC i 170.3 RRC.

100. Article 5.2 del Decret 196/76, de 6 de febrer, modificat per l'Ordre de 12 de juliol de 1990, article 4.

101. Així, per exemple, el nom que acabem d'esmentar d'*Aleidis*. Més recentment s'han admès per a home *Taray* (Resolució de 25 de gener de 1993) i per a dona *Eben-Ezer* (Resolució de 30 de març de 1993), *Azul María* (Resolució de 23 de novembre de 1993) i *Nur* (Resolució de 14 d'octubre de 1995), dels quals no es desprèn el sexe de l'interessat. S'han refusat, en canvi *Mar-Cel* (Resolució de 2 d'octubre de 1993), *Francis* (Resolució de 10 de gener de 1996) i *Josete* (Resolució de 26 de gener de 1996) per a dona, i *Andrea* (Resolució de 2 de novembre de 1993 i Resolució de 9 d'octubre de 1995) i *Alba* (Resolució de 5 de juny de 1996, que establia que «[...] no cabe argumentar, como se contiene en el escrito de recurso,

d'això, pel que aquí interessa, la marca de gènere varia en les diferents llengües: potser Andrea en castellà té un caire exclusivament femení, però en italià és al contrari i en basc és indistint.¹⁰² Aquesta valoració, doncs, s'ha de tenir molt en compte a l'hora de rebutjar un nom sobre la base d'aquesta prohibició.

La limitació té, doncs, el seu fonament no en l'interès de l'Administració, sinó en el del fill. Això implica que, quan es canviï de nom, si l'interessat ho desitja, podrà imposar-se-li un nom que designi l'altre sexe, supòsit que podrà ésser relativament freqüent en els casos de transexualisme quan encara no s'hagi aconseguit la modificació de la menció registral del sexe.

2. 4. El mateix nom que a un germà

Aquesta prohibició es fonamentava, abans de la reforma de 1994, en l'altre principi que apareixia a la Circular de 1980: la necessitat d'evitar confusions en la identificació de la persona.¹⁰³

El text de 1994 manté aquesta limitació, i potser li ha donat un rigor excessiu, quan determina que tampoc no es podrà posar a una persona el nom d'un germà seu traduït a una altra llengua, prohibició que no sembla gaire congruent amb el sentit de la reforma, que pretén donar substantivitat i autonomia als noms «regionals» i estrangers, de manera que en cap cas s'exigeix la seva traducció. D'acord amb això hauria d'ésser possible imposar a cinc germans els noms de *Joan, Xoan, Juan, Johan* i *John*, ja que la seva ortografia permet diferenciar-los, i no té per què produir-se cap mena de confusió en la identificació d'aquestes persones.

D'altra banda, pot sostenir-se que, per tal que actui la limitació, l'ho-

que el vocablo "Alba" hubiera sido impuesto u ostentado históricamente como nombre identificativo de importantes familias, toda vez que es de conocimiento general que tal vocablo hacía y hace referencia, no al nombre, sino al apellido y al título nobiliario de ilustres familias españolas») per a home.

102. La Resolució de 4 de setembre de 1996 rebutja el nom *Lbosca* perquè indueix a error sobre el sexe. No es té en compte, per exemple, si aquest nom en basc indueix a error sobre el sexe. Una cosa és que el nom no existeixi en aquesta llengua i l'altra que la designació se senti com a referida al femení.

103. En tot cas, aquestes confusions es poden produir en l'esfera pública, però més difícilment en la privada. Així, en matèria de testaments, que és on es poden produir més maldades respecte als germans, veiem que la identificació pot tenir lloc per altres mitjans. Diu l'article 772.1 Cc: «*El testador designará al heredero por su nombre y apellidos, y cuando haya dos que los tengan iguales deberá señalar alguna circunstancia por la que se conozca al instituido.*»

monímia ha d'ésser total, de manera que, d'acord amb aquesta interpretació restrictiva, es pot imposar a un germà un nom compost en part coincident¹⁰⁴ i, fins i tot, creiem que el mateix nom amb l'ordre alterat (*Josep Lluís i Lluís Josep*, per exemple), ja que són susceptibles de diferenciació.¹⁰⁵ La limitació desapareix quan el germà hagi mort,¹⁰⁶ així com en el cas dels germanastres, els quals, en tenir diferents cognoms, no es poden confondre.¹⁰⁷

IV. A MODE DE CONCLUSIÓ: EL NECESSARI ABANDONAMENT DEL PROTECCIONISME LINGÜÍSTIC

La problemàtica actual sobre la imposició de nom propi s'ha traslladat de les restriccions a les llengües de l'Estat espanyol no castellanes a les limitacions sobre les estrangeres. Com ja hem dit, el propòsit fonamental de la Llei de 1994 va ser precisament admetre per als espanyols els noms propis estrangers. S'ha suprimit tota limitació lingüística, de manera que el nom es pot consignar en qualsevol idioma.¹⁰⁸ El problema es troba en la

104. I, en aquest sentit, la Resolució de 17 d'octubre de 1996 ha admès el nom de *Miguel Angel*, malgrat que hi havia un germà viu que es deia *José Miguel*.

105. Vegeu Joaquín de SCALS PELLICER, *ob. cit.*, pàg. 367, qui creu molt dubtós que es pugui imposar a dos germans vius els noms de *Francisco de Asís* i *Francisco de Paula*.

106. El que va merèixer la crítica de Francisco LUCES GIL, *El nombre civil ...*, *ob. cit.*, pàg. 141, en entendre que sempre existiria un risc de confusió de personalitats. A l'ordenament portuguès simplement es prohibeix la imposició del nom d'un germà, sense especificar que hagi d'estar viu.

107. I per la mateixa raó seria qüestionable el fet que quan pare i fill tinguin els mateixos cognoms es pogués imposar al segon el mateix nom propi que al progenitor. En aquest sentit, María LINACERO DE LA FUENTE, *ob. cit.*, pàg. 57-59, qui diu que en alguns ordenaments en què regeix el sistema de cognom únic no es pot imposar al fill el nom propi del pare.

108. Amb anterioritat a la Reforma, María LINACERO DE LA FUENTE, *ob. cit.*, pàg. 48, s'havia manifestat contrària a la lliure admissió de noms estrangers: «*Inicialmente, y partiendo de una posición nacionalista que puede ser más o menos lógica pero en todo caso explicable, la respuesta a la libre admisión de nombres extranjeros sería negativa, por los mismos argumentos que, con carácter general, preservan el idioma de términos o vocablos extranjeros. Es más, en este caso, habría razones, no ya meramente lingüísticas o de un mayor o menor disimulado chauvinismo en el lenguaje, sino de carácter funcional, por el papel identificador del nombre, habida cuenta de las dificultades que entrañaría la admisión de nombres extranjeros. Piénsese en los problemas de pronunciación, grafía, etc., que por tal motivo se provocarían en un colectivo en el que no hay por qué presumir el conocimiento del idioma extranjero, y en los problemas reales de identificación que en la práctica se podrían producir.*»

D'altra banda, en el dret estranger, aquestes limitacions només subsisteixen a Portugal i Turquia. A l'Estat veí, els noms han d'ésser portuguesos o estrangers traduïts o adaptats gràficament i fonèticament a la llengua portuguesa, si bé l'article 128.3 de la Ley do Registro Civil admet els noms propis estrangers en forma originària si l'inscrit és estranger, ha nascut a l'es-

constatació de l'existència del nom propi estranger i en els paràmetres d'admissió en dret espanyol. Es tracta d'una qüestió que no és nova d'ara, atès que abans de la reforma ja calia una llista de noms estrangers. Efectivament, d'acord amb l'article 219 RRC, que disposa que el nom es regeixi per la llei personal, i arran de l'entrada en vigor del Conveni de Munic de 1980, en establir-se l'aplicació de la llei nacional per a la imposició del nom a un estranger,¹⁰⁹ es feia necessari el coneixement dels noms admesos en la legislació de l'interessat,¹¹⁰ ja que a aquest se li podien imposar noms en llengua no estatal encara que tinguessin equivalent onomàstic en castellà.¹¹¹

Ara bé, la situació que ha generat la reforma no és exactament aquesta. No es tracta d'aplicar la llei estrangera —la qual, d'acord amb l'article 12.6 Cc, ha de ser provada per l'interessat—, sinó d'imposar un nom estranger a un espanyol. En primer lloc, com fa notar Aurelio Díez Gómez,¹¹² l'admissió dels noms estrangers no s'ha de limitar als noms propis, sinó a «qualsevol paraula estrangera susceptible de ser utilitzada com a nom a Espanya per no violar cap de les prohibicions contingudes a la nostra legislació». Entenem, per tant, que es pot inscriure un determinat mot estranger, sempre que no vagi contra la resta de prohibicions establertes per la Llei: que no sigui malsonant ni clarament ofensiu; en defi-

tranger o té una altra nacionalitat a part de la portuguesa, sempre que aquells noms s'admetin en el país de naixement o de l'altra nacionalitat, segons els casos. I a Turquia es prohibeixen els noms no conformes amb la cultura nacional, per la qual cosa s'imposen exclusivament els noms propis arrelats en la llengua turca (Luis Javier Gil, *ob. cit.*, pàg. 4449 a 4451).

109. El Conveni núm. 19, de 5 de setembre de 1980, de la Comissió Internacional de l'Estat Civil (CIEC), relatiu a la Llei aplicable als noms i cognoms (Conveni ratificat per Espanya el 12 d'agost de 1985, publicat al BOE núm. 303, de 19 de desembre de 1989, i que va entrar en vigor el dia 1 de gener de 1990), establí, en els articles 1, 2 i 4 que: Art. 1: «Los nombres y apellidos de una persona se determinan por la ley del Estado del cual dicha persona sea nacional.» Art. 2: «La Ley indicada en el presente Convenio se aplicará aunque se trate de la ley de un Estado no contratante.» Art. 4: «La ley indicada por el presente Convenio solamente podrá dejar de aplicarse si fuera manifiestamente incompatible con el orden público.» En relació amb aquest Conveni i a la necessitat d'adaptació de la legislació espanyola, vegeu Joaquín-Juan FORNER Y DELAYGUA, *Nombres y apellidos. Normativa interna e internacional*, Barcelona, Bosch, 1994, pàg. 45 i seg.

110. Aquest coneixement es podia aconseguir, entre d'altres mitjans, assenyalen Mariano AGUILAR BENÍTEZ DE LUGO i Hilda GRIEDER MACHADO, *ob. cit.*, pàg. 4195 a 4198, per les certificacions diplomàtiques de les oficines d'interpretació de llengües i del Registre d'inscripció de naixements, pels dictàmens científics i pels informes d'universitats i de les direccions de política lingüística.

111. Sobre la base de l'article 15.1 LRC, és possible que en un Registre civil municipal espanyol s'inscrigui el nom d'un estranger, quan aquest resideixi a Espanya.

112. Aurelio Díez GÓMEZ, «La reforma...», *ob. cit.*, pàg. 12.

nitiva, que no atempti contra la dignitat de l'infant. Cal prendre en consideració les diferents connotacions que una paraula pot tenir en diverses societats i cultures; no és el mateix que es vulgui imposar un nom en una llengua inaccessible per a la quasi totalitat de la societat¹¹³ que en un idioma conegut per un nombre relativament elevat de persones.¹¹⁴ En aquest últim cas s'hauria d'exigir més rigor. I en segon lloc, el punt de referència no pot ser només les llengües de l'Estat espanyol —i reiterem un altre cop que la referència han de ser totes les llengües de l'Estat i no solament el castellà—,¹¹⁵ sinó la mateixa llengua en què es pretén imposar el nom: pot ser que el terme escollit sembli inapropiat i en canvi sigui un nom ben corrent en una llengua no espanyola.

No obstant això, no sembla que sigui aquest el criteri de la Direcció General que, per exemple, en algunes resolucions¹¹⁶ ha refusat el nom *Cheyenne* amb aquesta argumentació: «*Por aplicación de los límites legales, contenidos en el artículo 54 de la Ley del Registro Civil y que desarrolla el artículo 192 del Reglamento, ha de estimarse impropio y con claras connotaciones negativas designar oficialmente a una española con un vocablo, generalmente conocido en el sentir popular para identificar a una tribu de pieles rojas. Además, por designar a una colectividad ese vocablo carece del valor diferenciador que, por su propia naturaleza, debe reunir el nombre propio*». Certament, des del moment en què el règim lingüístic del nom s'obre a mots de fantasia i a termes estrangers, les limitacions que s'hi vulguin imposar cada cop esdevenen més arbitràries i subjectives. N'hi hauria prou amb comprovar com són de malsonants molts noms del santoral —que són perfectament acceptats— per advertir que l'única limitació possible hauria de ser que el mot fos ofensiu per a la persona a qui es vol imposar.

Arribats en aquest punt, i il·lustrats pel reguitzell d'incongruències que hem posat en relleu, podem concloure que el proteccionisme lingüístic en la imposició dels noms —que no és el mateix que donar facilitats als noms de la nostra cultura i la nostra llengua— ha esdevingut obsolet i difícil de mantenir sense entrar en constants contradiccions, atès que les limitacions

113. En armeni, per exemple.

114. Com és el cas de l'anglès.

115. Cal ressaltar que és un fet positiu que la Direcció General dels Registres i del Notariat utilitza freqüentment els informes i les orientacions de les acadèmies de les llengües de les comunitats autònomes amb llengua pròpia, l'Institut d'Estudis Catalans en el cas de la llengua catalana, com també altres diccionaris onomàstics de la llengua en qüestió. Aquest mètode s'hauria d'estendre també a la llengua com a marc de referència per admetre un nom estranger.

116. Resolucions de 19 de juliol de 1994 i 14 d'octubre de 1995.

lingüístiques contrarien sovint la llibertat que en general té i ha de tenir la persona a l'hora de triar el nom.

BIBLIOGRAFIA

- ABRIL, J. i VALLICROSA, M., *L'ús de la llengua als registres eclesiàstics en els arxius parroquials de Sant Martí de Sant Celoni durant el segle XVIII*, Bellaterra, UAB, Departament de Filologia Catalana, 1987.
- AGUILAR BENÍTEZ DE LUGO, Mariano i GRIEDER MACHADO, Hilda, «La doctrina de la Dirección General de los Registros y del Notariado en materia de nombres extranjeros y regionales», *Revista General de Derecho*, 1987, pàg. 4169-4228.
- ALBADALEJO, Manuel, «*Derecho civil I*», vol. II, Barcelona, José M. Bosch Editor SA, 1991.
- ALZAGA VILLAAMIL, Óscar, *La Constitución española de 1978*, Madrid, Ed. Foro, 1978.
- AMADES, Joan, *La màgia del nom*, Barcelona, Deriva Editorial, 1992.
- ANGUERA, Pere, *El català al segle XIX. De llengua del poble a llengua nacional*, Barcelona, Ed. Empúries, 1997.
- APARICIO PÉREZ, Miguel Àngel, «La cláusula interpretativa del artículo 10.2 de la Constitución Española, como cláusula de integración y apertura constitucional a los derechos fundamentales», *Jueces para la Democracia*, núm. 6, abril de 1989, pàg. 9-18.
- ARRIBAS I QUINTANA, Ramon i MENDIZÀBAL I RIERA, Enric, «Cens de població», *Diccionari de la Història de Catalunya*, Barcelona, Edicions 62, 1992, pàg. 228 i 229.
- BATLLE VÁZQUEZ, Manuel, «El derecho al nombre», *Revista General de Legislación y Jurisprudencia*, Madrid, 1931, pàg. 257-331.
- BLANCH, M. i DROU, P., *El canvi lingüístic en alguns arxius parroquials de la diòcesi de Girona*, Bellaterra, UAB, Departament de Filologia Catalana, 1987.
- BUSQUETS I DALMAU, Joan, «Els llibres parroquials i la llengua catalana», *Boletín de la Iglesia de Gerona*, 1975, pàg. 245-250.
- CORRETJA TORRENTS, Mercè, *L'acció europea per a la protecció dels drets lingüístics*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1995.
- DÍEZ DEL CORRAL RIVAS, Jesús, «Resumen de la doctrina de la Dirección General de los Registros sobre estado civil durante el año 1993», *Actualidad Civil*, núm. 27, 1994, pàg. 505-508.

- DÍEZ GÓMEZ, Aurelio, «El nombre de las personas en el Derecho español», *Revista Jurídica del Notariado*, juliol-setembre de 1993, pàg. 69-131.
- «Reforma del artículo 54 de la Ley del Registro Civil», *Revista Jurídica del Notariado*, núm. 9, gener-març de 1994, pàg. 9-17
- ESPÍN CÁNOVAS, Diego, «Artículo 39. Protección de la familia», *Comentarios a las Leyes Políticas*, tom IV, Madrid, EDESA, 1984, pàg. 17-45.
- ESTEVE GÓMEZ, Alfons, «La “i” entre cognoms en els registres espanyols i a les sentències», *Revista de Llengua i Dret*, juliol de 1994, pàg. 23-29.
- FERRER I GIRONÈS, Francesc, *La persecució política de la llengua catalana*, Barcelona, Edicions 62, 1985.
- FORNER Y DELAYGUA, Joaquín-Juan, *Nombres y apellidos. Normativa interna e internacional*, Barcelona, Bosch, 1994.
- GARCÍA DE ENTERRÍA, Eduardo, *La Constitución como norma y el Tribunal Constitucional*, Madrid, Civitas, 1985.
- GARRIDO FALLA, Fernando, «Artículo 10», a *Comentarios a la Constitución Española*, Madrid, Civitas, 1985, pàg. 189-194.
- GIL, Luis Javier, «La regulación del nombre en el derecho español y el Convenio de Munich de 5 de septiembre de 1980», *Boletín de Información del Ministerio de Justicia*, 15 de setembre de 1991, núm. 1611, pàg. 4434-4457.
- HAUSER, Jean, Comentari a *Revue trimestrielle de Droit Civil*, juliol-setembre de 1993, pàg. 557-559, i abril-juny de 1994, pàg. 321-323.
- LACRUZ BERDEJO, José Luis i altres, *Elementos de derecho civil I*, vol. II, Barcelona, Bosch, 1992.
- LINACERO DE LA FUENTE, María, *El nombre y los apellidos*, Madrid, Tecnos, 1992.
- LLABRÉS I MARTORELL, Pere, «La llengua catalana en l'Església de Mallorca», a Antoni FERRANDO (ed.), *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la llengua*, vol. VIII, València, Institut de Filologia Valenciana, 1989.
- LÓPEZ ALARCÓN, Mariano, «Influencia canónica en la regulación jurídica del nombre propio», *Revista Pretor*, 1976, núm. 91, pàg. 5-34. (També a *Estudios de derecho civil en honor del profesor Batlle Vázquez*, Madrid, Editorial Revista de Derecho Financiero, 1978, pàg. 417-448).
- LUCAS VERDÚ, Pablo, *Curso de derecho político*, vol. II, Madrid, Tecnos, 1983.
- LUCES GIL, Francisco, *El nombre civil de las personas naturales en el ordenamiento jurídico español*, Barcelona, Bosch, 1977.
- *Derecho registral civil*, Barcelona, Bosch, 1980.
- MOLL, Francesc de Borja, *Els llinatges catalans*, Palma de Mallorca, Ed. Moll, 1982.

- MORAN OCERINJÁUREGUI, Josep, «Consideracions sobre els liberals espanyols i la llengua catalana», a *Treballs de Lingüística Històrica Catalana*, Barcelona, PAM.
- NUZZO, Mario, veu «Nome», a *Enciclopedia del Diritto*, tom xxviii, Varese, Giuffrè Editore, pàg. 304-311.
- PERÉ RALUY, José, *Derecho del Registro civil*, T. I, Madrid, Aguilar, 1982.
- PETSCHEN VERDAGUER, Santiago, *Las minorías lingüísticas de Europa occidental: documentos (1492-1989)*, vol. I, Vitoria-Gasteiz, Parlament Basc, 1990.
- PITA MERCÉ, Rodrigo, «La regulación de la imposición de nombre en la vigente legislación del Registro civil», *Boletín de Información del Ministerio de Justicia*, 1960, núm. 478, pàg. 3-10.
- PITARCH, Vicent, «La llengua de l'Administració eclesial: País Valencià, segles xvii-xviii», *L'Espill*, 1980, núm. 6 i 7, pàg. 41-76.
- PLANIOL, Marcel, *Tratado elemental de derecho civil*, vol. III, Mèxic, Ed. Cajica, 1946.
- RODRÍGUEZ CASTRO, Justo, «El nombre civil propio de las personas físicas y el Registro civil», *Actualidad Civil*, núm. 17, 1988, pàg. 101-112 (1.001-1.012).
- «El nombre civil: concepto, caracteres y naturaleza jurídica», *Boletín de Información del Ministerio de Justicia*, 15 de gener de 1987, pàg. 3-15.
- RODRÍGUEZ-PIÑERO, Miguel, i FERNÁNDEZ LÓPEZ, M. Fernanda, *Igualdad y discriminación*, Madrid, Tecnos, 1986.
- SALES, Núria, *Història de Catalunya. IV. Els segles de la Decadència*, Barcelona, Edicions 62, 1989.
- SCALS PELLICER, Joaquín de, veu «Nombre» a *Nueva Enciclopedia Jurídica Seix*, tom xvii, Barcelona, 1982, pàg. 348-403.
- SEGARRA, Mila, «Una llengua d'ús estrictament popular», a *Història de la cultura catalana. III. El Set-Cents*, Barcelona, Edicions 62, 1996, pàg. 143 a 166.
- SOLÉ TURA, Jordi, i AJA FERNÁNDEZ, Eliseo, *Constituciones y periodos constituyentes en España (1808-1936)*, Madrid, Siglo XXI de España Ed., 1985.
- SUAY RINCÓN, José, *El principio de igualdad en la justicia constitucional*, Madrid, Instituto de Estudios de la Administración Local, 1985.
- TORRES i TORRES, Marià, «Els bisbes d'Eivissa des de 1782 als nostres dies», a Antoni FERRANDO (ed.), *II Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Història de la llengua*, vol. VIII, València, Institut de Filologia Valenciana, 1989.

- VERNET I LLOBET, Jaume i altres, secció «Jurisprudència» de *Revista de Llengua i Dret*, juliol 1994, núm. 21, pàg. 167-196.
- *Normalització lingüística i accés a la funció pública*, Barcelona, Fundació Jaume Callís, 1992.